

- 3 De ene zeepbel na de andere door Freddy De Pauw
- 4 Spoorwegongeval in Halle door Rosa Pasionaria
- 6 Sociaal bloedbad bij Carrefour door Bruno De Wit
- 7 De verrotte situatie bij P&G Mechelen door Bruno De Wit
- 8 De gevangenis, en zeer winstgevend zaakje door David Martens
- 9 De Post: zware achteruitgang voor het personeel door Serge Alvarez
- 10 Pensioenen: grote nonsens door Guy Van Sinoy
- 12 Religie is niet alleen opium door Tariq Ali
- 14 In memoriam : Jos Geudens
- 15 Kiesmeerderheid door Céline Caudron
- 16 Abortus is een recht door Nicolas
- 18 Antikapitalisme en de strijd voor het klimaat door Daniel Tanuro
- 22 Begrotingstekort door Ernest Mandel
- 23 Regels van Grieks-Romeins worstelen door Frank Slegers
- 27 Turkije-Koerdistan door Hiznê Girgimi, Veli Ay, Meriç Esin
- 28 NAVO en Karzai op zoek naar lieve Taliban door Freddy De Pauw
- 30 Jemen: van "Arabia felix" naar "infelix" door Paul Vanden Bavière
- 32 Met Egypte is de Gaza-blokkade compleet door Ludo De Brabander
- 33 Kracht en vermogen van het communisme door Daniel Bensaïd
- 35 NSV, weg ermee door Filip De Bodt

cover

photomontage: Little Shiva

back cover

1 - indymedia.uk

2 - www.library.uq.edu.au/fryer/uvd/images/uqf1281_b3.jpg

3 - SAP

SAP
rood

Werken mee aan dit nummer:

Ataulfo Riera, Bruno De Wit, Céline Sylvestre, Céline Caudron, Chris Den Hond, Daniel Tanuro, David Baele, David Martens, Denis Horman, Eric Toussaint, Frank Slegers, Freddy De Pauw, Guy Van Sinoy, Leo Tubbax, Little Shiva, Ludo Debrabander, Mauro Gasparini, Marijke Colle, Michèle Marteaux, Nicolas, Paul Vanden Bavière, Pauline, Rosa Pasionaria, Sandra Invernizzi, Serge Alvarez, Sebastien Brulez, Stéphanie Staïesse, Thierry Pierret, Thierry Tillier, Thomas Weyts.

Rood is het tijdschrift van de SAP, Socialistische Arbeiderspartij, Belgische afdeling van de Vierde Internationale.

Contactadres: Plantinstraat 20
1070 Brussel

Abonnement: 1,5€ per numero,
8€ voor 6 nummers (per jaar)

Gelieve te storten
op het rek. nummer 001-0728451-57
van de Vorming Leon Lesoil

Rood wordt uitgegeven door de Vorming Leon Lesoil

v.u. A.Riera
Plantinstraat 20, 1070 Brussel

Formation
LEON LESOIL

www.sap-rood.be

De ene zeepbel na de andere

G20 en co laten speculanten nieuwe slachtoffers maken

♦ door Freddy De Pauw

Na het uiteenspatten van de speculatieve zeepbel in september 2008, klonk het in Washington, Londen en elders zeer luid en krachtig: dit kan niet meer. Er werd een nieuwe kapitalistische internationale in het leven geroepen, de G20. Speculanten en fiscale paradisijsen zouden aan banden worden gelegd. Anderhalf jaar later zit de lucht alweer vol zeepbellen. De Griekse bevolking is er een van de grote slachtoffers van.

Men kon er niet naast kijken, ongebreidelde hebzucht en speculatie dompelden wat men ineens "de echte economie" noemde in een diepe crisis. Banken, verzekeraars, speculatiefondsen, noteringsbedrijven en hun medeplichtige economen en analisten hadden buiten elke controle om, jarenlang steeds duurdere wind verhandeld. Op de grote topconferenties na het debacle klonk het dat dit nooit meer mocht

gebeuren. De Franse president Sarkozy nam het voortouw in een verbale aanval op de fiscale en witwasparadijsen die ervoor zorgen dat grootkapitaal minimaal belastingen betaalt en dat zwart en misdaadkapitaal zorgeloos kan worden witgewassen.

Wat deden al die regeringen in de praktijk? De bank- en financiewereld die de crisis veroorzaakte, er weer bovenop helpen. Met strenge vermaningen dat ze geen extravagante bonussen meer mochten betalen. Maar evenmin als van de rest, trokken de bankiers en andere speculanten zich daar iets van aan. De vermaningen waren nog niet koud, toen er alweer nieuwe zeepbellen ontstonden. De beurspeculatie draait op volle toeren, zeker in de "opkomende machten" zoals Brazilië waar de beurskoersen in een jaar bijna verdubbelden. Of in China waar de vastgoedspeculatie in volle hevigheid toelaat. Of in de beurzen van grondstoffen. De met overheidsgeld geredde banken zijn bijzonder gul met kredieten voor speculanten

in al die bijzonder speculatieve sectoren.

Die speculanten hebben het ook gemunt op staatsobligaties en laten zich daar merkwaardig genoeg nog altijd bij leiden door de zogenaamde rating agencies die voor landen en ondernemingen quoteringen over kredietwaardigheid maken. Van AAA1 naar gewoon AAA gaan is al een kleine ramp. Maar waar zaten al die experts vóór de crisis? Zij hebben een zeer grote verantwoordelijkheid in het opzwellen van de zeepbel. Ook zij moesten aan banden worden gelegd.

Daar is echter nog niets van in huis gekomen. Als die grote experts zoals Moody's, Standard & Poor en andere een land een lagere quotering geven, wordt meteen de afbetaling van de staatsschuld van dat land veel duurder! Een bedrijf als Moody's zet bij voorbeeld Griekenland onder zware druk: voer grondige besparingen door ten koste van uw bevolking, of we gaan uw quotering drastisch verlagen en meteen uw schulden sterk doen stijgen. Moody's en konsoorten zijn aldus richtingwijzers voor de speculanten. Er is geen enkele vorm van controle op die speculatiemachines en het ziet er niet naar uit dat er nog controle komt.

Deze zaken illustreren alvast weer zeer duidelijk de aard van het kapitalisme: winstbejag van de heersende groep staat centraal. En de staat dient in de eerste plaats om die toestand te bestendigen, en als het nodig is om ervoor te zorgen dat de kapitalistische instellingen gered worden ten koste van degenen die niet leven van kapitaal, maar van hun werk. In "ouderwetse" termen heet dat klassenstrijd. ■

Spoorwegongeval in Halle: Analyse van een aangekondigde catastrofe

♦ door Rosa Pasionaria

De feiten

Op 15/02 botsten 2 treinen van de NMBS ter hoogte van Buizingen, met 19 doden en honderden gewonden tot gevolg. Dit ongeval heeft in heel het land een golf van woede ontlokt bij de bestuurders en begeleiders van de NMBS. Zij willen hun leven en dat van de passagiers niet meer op het spel zetten door om het even wat te aanvaarden inzake veiligheidsmaatregelen om aan een door de privatisering opgedrongen rentabiliteitsbehoefte te voldoen. Een criminele privatisering van de Belgische spoorwegen is trouwens haast volledig doorgevoerd. Dit drama bewijst hoe onverantwoord het is om een openbare dienst zoals de spoorwegen te onderwerpen aan de wet van de winst. Sinds het ongeval is veel inkt gevloeid: onderzoekscommissie, verantwoordelijkheid, veiligheid... : "Wat was de oorzaak van het ongeval?"

De onoplettendheid van een bestuurder? Een probleem bij de signalisatie? Materiaal dat niet conform is aan de veiligheidsmaatregelen? Wat de oorzaak van het ongeval ook moge zijn, het vloeit rechtstreeks voort uit de rentabiliteitslogica die gepaard gaat met de privatisering van de spoorwegen. De werknemers hadden nochtans meer dan eens hun oversten gewaarschuwd en aan "de alarmbel" getrokken wat betreft de risico's voor zware ongevallen, zonder dat het beleid werd aangepast.

De laatste 10 jaar heeft het rijdend personeel haar arbeidsvoorwaarden zien verslechteren. Hun prestaties worden heel precies berekend ten aanzien van de reglementering van het werk. Ondanks haar theoretisch aanvaardbare allure wordt dit door de directie en de vakbonden ingestelde reglement op het terrein ervaren als onmenselijk en gevaarlijk. Het aan de bestuurders, begeleiders en wisselwachters opgelegde ritme is onaanvaardbaar. Toe-

name van de hoeveelheid prestaties tot 9 uren, een minimum aan pauze tussen twee prestaties, de quasi onmogelijkheid om verlof te krijgen, de monotone en repetitieve inhoud van de prestaties... Dit beleid gaat in tegen de noodzakelijke elementaire veiligheid op een spoorweg. De drastische besparingen op het onderhoud van het materiaal en de vermindering van "loonkosten" zijn misschien goed voor de rentabiliteit maar niet voor de veiligheid.

De liberalisering van het spoor

De Europese richtlijn van 1991 heeft het spoorwegwet opengesteld voor de concurrentie: liberalisering van het internationaal vrachtvervoer, van het passagierstransport, van het goederenvervoer. In België vertaalde dit zich in een splitsing van de NMBS in NMBS Holding, B Cargo, Infrabel en NMBS reizigers. Stuk voor stuk werd de oude NMBS geliberaliseerd.

Deze indeling van de NMBS-activiteiten creëert een toestand waarbij elke partij uitsluitend verantwoordelijk is voor haar eigen activiteiten-gedeelte. Laat ons niet vergeten dat de NMBS de vorige 100 jaar opgebouwd werd via openbare financiering. En nu wordt ze uitverkocht aan de privé. Absolute irrationaliteit: in geval van ongeval waarbij een dringend antwoord verwacht wordt, worden de werknemers geconfronteerd met verschillende gesprekspartners. Deze zijn onder elkaar niet gecoördineerd en hebben vaak tegengestelde belangen gezien de onderlinge concurrentie.

De openstelling voor concurrentie heeft als enige doel een rentabiliteitsstijging ten koste van alles! Maar het rentabiliteitscriterium staat haaks op het veiligheids criterium. De

rentabiliteit kan geen goede arbeidsvoorwaarden of een goede, doeltreffende en veilige dienstverlening garanderen aan de werknemers en de gebruikers.

De rol van de vakbond

De vakbonden bij de NMBS spelen een bijzondere rol die steeds minder te maken heeft met de bescherming van het rijdend personeel. Als lid van de raad van beheer van de NMBS worden de syndicale structuren door het rijdend personeel steeds meer beschouwd als een onafhankelijke superstructuur die met een druk op de knop het werk kan laten stoppen om haar macht te tonen ten aanzien van de directie. Maar waar dient deze macht voor, of wie dient ze?

De vakbonden spelen een bizar afwisselingspel van paaien en bedreigen. Mensen uit andere beroepstakken die niet meer willen staken voor een gigantische gemeenschappelijke pot, die niet steeds begrepen wordt en waarin ze zich verlaten voelen, worden door de vakbond die zich beroept op solidariteit beschuldigd van corporatisme. Tezelfdertijd onderhouden deze vakbonden een oorlog tussen de opslagplaatsen, inspelend op de bescherming van kleine privileges van de één tegen de ander om te beletten dat een reële solidariteit ontstaat tussen de werknemers. Dit gedrag is logisch aangezien het rijdend personeel interessant is in termen van affiliatie (10% van het NMBS personeel). Zelforganisatie van deze groep zou dus kunnen uitmonden in een verzetspotentieel die de comfortabele machtspositie van de syndicale bureaucratie in gevaar brengt. De georganiseerde rijdende spoorwegbeambte kan het land en haar economie lam leggen. Het is niet verwonderlijk dat de voorzitter van -ACOD-spoor meer energie heeft besteed aan het afbreken van zijn OVS "concurrent" in plaats van te protesteren tegen de achteruitgang van de arbeidsvoorwaarden van de spoorwegbeambten.

Het tekort aan communicatie tussen het rijdend personeel aan de basis en de syndicale bureaucratie waarvan de vertegenwoordigers van de spoorwegbeambten benoemd worden door de structuur, mondt uit in voorstellen die tegengesteld zijn met de reële noden van de werknemers. Kort geleden werd onder andere voorgesteld dat een tweede bestuurder (van B-cargo) aangesteld wordt enkel en alleen voor de spitsuren. ACOD-spoor verontrust op die manier de bestuurders van B-cargo die zich

terecht zorgen maken over hun toekomst. Ze beschouwt de syndicale structuur als een geprivilegieerde gesprekspartner van de politieke wereld terwijl ze de moeilijkheden van het vak niet kent en gemakkelijk te manipuleren is. Uiteindelijk wijst dit demagogisch voorstel de bestuurder aan als enig element van zwakheid, verbetert geenszins hun werkomstandigheden en opent de deur voor toekomstige en nog moeilijkere arbeidsvoorwaarden: de verdeelde uurroosters.

Conclusies

2 grote ongevallen in 3 maanden is onaanvaardbaar. De NMBS kan zich niet meer verbergen achter een geïsoleerde menselijke fout.

De dag van vandaag is dit beroep een risicoberoep voor de werknemers die blij moeten geven van voortdurende oplettendheid. Zij zouden van een uiterst beschermd statuut moeten genieten dat onderworpen wordt aan een strikte arbeiderscontrole. Nu gaat de reglementering voor bestuurders er op achteruit en creëert het monotone en repetitieve handelingen met een opgedrongen rentabiliteit en als direct gevolg een verhoogd risico voor de treinreizigers. Deze werknemers die soms duizenden mensen vervoeren worden aan een constante druk vanwege hun oversten onderworpen.

De NMBS vervoert niet enkel goederen. Het zijn onze broeders, zusters, onze partners, onze kinderen en onze vrienden die in de treinen zitten. We kunnen niet aanvaarden dat het risico om hen te zien sterven op weg naar het werk of naar school slechts een "aanpassingsvariabele" wordt in de financiële berekeningen van de NMBS. En het vieren van het NMBS-personeel bij ongevallen mag ook geen antwoord zijn op het lijden van de rouwende families.

In een context van klimaatcrisis die van het spoor het belangrijkste vervoermiddel van de toekomst maakt, is een nauwe solidariteit tussen de spoorwegwerkers EN de reizigers meer dan ooit noodzakelijk. We moeten met man en macht het groeiende, autonome en legitieme verzet van deze werknemers aanmoedigen. Laten we terug een eengemaakte en 100% openbare NMBS bepleiten voor een beveiligde en noodzakelijke spoorwegdienst. En laten we het liberale en kapitalistische Europa dat van onze beroepen, onze levens en onze openbare diensten een groot pretpark maakt voor allerhande speculanten een halt toeroepen. ■

NMBS: bittere ernst

♦ van correspondent

Twee maanden geleden schreven we naar aanleiding van de sociale onrust over het NMBS-goederenverkeer dat Europa zich beter zou bezighouden met het stimuleren van het (goederen)verkeer dan met het liberaliseren van het spoorverkeer. Met het dramatisch treinongeval in Halle wordt dit bevestigd: Europa heeft getalmd met het op poten zetten van een uniform Europees veiligheidssysteem (ETCS).

Omdat deze eenvormige technische normen te lang op zich lieten wachten, heeft Infrabel te laat zelf een eigen veiligheidssysteem uitgewerkt (TBL 1). Bovendien heeft Infrabel ervoor gekozen om de prioriteit te leggen bij het centraliseren van de seinhuizen. Dat geeft besparingen op personeelsuitgaven. Maar: de installatie op het ganse spoornet van een veiliger remsysteem bij het voorbijrijden van een rood sein, werd hiermee verwaarloosd.

De NMBS volgt helaas dezelfde logica. De internationale Thalystreinen zijn uitgerust met de moderne seinontvangstinstallatie, maar slechts 30 binnenlandse treinen werken met TBL 1. Voor de NMBS-directie moeten treinbestuurders ervoor opdraaien dat goederentreinen aan 'marktconforme prijzen' rijden. Hen wordt een onaanvaardbare flexibiliteit aan dienstprestaties opgedrongen met oa. onvoorziene verlengingen van hun treinritten, overnachting onderweg tussen twee prestaties enz. ■

Sociaal bloedbad bij Carrefour

◆ interview door Bruno De Wit

N.a.v. de plannen van de directie van Carrefour om 1672 mensen te ontslaan, 21 vestigingen te sluiten en 7 andere in franchise te geven en de mensen 6 à 7 % loon te laten inleveren hadden wij een gesprek met Wiske Leemans (BBTK) van de Carrefourvestiging van Mechelen-Noord die gesloten zal worden.

Wat was jullie eerste reactie op de plannen van de directie van Carrefour?

Zoals overal was het een gevoel van verslagenheid. De avond tevoren waren we niet gerust gaan slapen omdat op de bijzondere Ondernemingsraad bijzondere herstructureringen gingen aangekondigd worden. Maar dat het zoveel mensen en zetels betrof, dat hadden we nooit verwacht. De 1672 ontslagen personeelsleden hebben een prijs op hun hoofd staan van 300 miljoen €. Dat is het bedrag dat de directie de volgende drie jaar opzij zal zetten om de winkels her in te richten, aan te passen en om te vormen. 300 miljoen €! Daar tegenover staat dus het collectief ontslag van die 1672 personeelsleden. We vinden het smakeloos mensen te laten afvloeien om de winkels te verfraaien.

De sfeer was bij Carrefour al geruime tijd gespannen tussen de directie en het personeel en hun vakbonden?

Vroeger konden de vakbonden beter praten met de directie van GB. Het waren onderhandelingen met 'geven en nemen', we staakten een paar keer en dikwijls was het probleem opgelost. Toen Carrefour in de plaats is gekomen, was er geen discussie meer mogelijk. Het zijn echte 'je m'en fout-isten' die absoluut geen rekening houden met de vakbonden. En nu blijkt dat ze 1 miljard € hebben doorgesluisd naar Frankrijk. En nu tonen ze aan dat ze een 'arm bedrijf' zijn en betalen ze geen belastingen. Dit is de fout van onze regeringen. Zij geven grote cadeaus aan de multinationals

en lopen vervolgens weg met ons geld, op de kap van de gewone mensen.

Jullie komen nu in actie?

De meeste wilden de winkel gewoonweg sluiten, maar we moesten de slag eerst nog wat verwerken. Maar hoe langer het aansleept, hoe minder zin de meeste collega's nog hebben om nog verder te werken.

Is deze operatie van Carrefour een voorbode om bij andere bedrijven hetzelfde te doen?

Met de start van 'de Blauwe Toren' in Brugge hebben we al kunnen vaststellen tot wat de directie in staat was. Ze hebben deze supergigant versast naar een paritair comité 202, wat lager is dan de huidige hypermarkten. Ze hebben toen een 'kleine bom' gegooid, maar de grote moest nog vallen. Want diegenen die het geluk zullen hebben om naar andere Carrefourvestigingen te kunnen gaan werken, zullen moeten inleveren. Het PC is dé regel van Carrefour: bvb de vakantiedagen voor de jaren dienst worden afgeschaft. Het wordt dus voor iedereen inleveren als men het geluk heeft om te mogen blijven.

Is er solidariteit van andere vestigingen?

De directie van Delhaize aan de overkant van de straat aast al op de klanten van ons. Op dit moment is de solidariteit nog beperkt. "Als dit bij Carrefour kan en men kan nog lager gaan dan kan het wel eens de beurt zijn aan ons" hoor je bij collega's van andere bedrijven binnen onze vakbond. Het is duidelijk dat de andere supermarkten proberen om nog lager te gaan, ook bij Colruyt.

Wat denk je bij al de bedragen die in media worden uitgebracht (belastingvoordelen, notionele intrest,..)?

Dat zijn de cadeaus van de regering die met het gewone volk niets inzit. Zo nam Carrefour ooit GB over met 24.000 personeelsleden. Maar wat stond daar tegenover?

Er werden geen vaste contracten meer afgesloten, maar enkel deeltijdse: 3 maand tot 6 maand. Maar ze steken zo per maand 500 €/deeltijdse sociale lastenvermindering in hun zak. Zo werd de ene deeltijdse door de andere vervangen. Daar heeft Carrefour dus jaren van kunnen genieten.

Het houdt niet op met Opel, Inbev, DHL...

Het zijn steeds de aandeelhouders die schuld treffen. Maar hier bij Carrefour is het erger dan wanbeheer. Zo stapelen er zich hier paletten met goederen op in de hangars die wij niet besteld hebben maar die van hogerhand gewoonweg worden gedropt. Zo staat hier onverkoopbare wijn van 250€ per fles die geen kat kan kopen! Dit slapend kapitaal staat hier weg te rotten en zo is het gemakkelijk om een bedrijf naar de 'kloten' te helpen! Er is niets in vernieuwing geïnvesteerd, zelfs de lamp van de 'f' van Carrefour in St.-Pieters Leeuw is stuk en wordt niet vervangen!

Welke toekomst is er voor Carrefour?

Er is een toekomst mogelijk als de directie haar geld zou investeren en niet naar de aandeelhouders zou versassen. Want de echte problemen worden niet aangepakt: te dure huurcontracten, te veel organisatorische fouten, geen commercieel plan en 1 miljard € wordt versast i.p.v. te investeren! ■

photos SAP

De verrotte situatie bij P&G Mechelen

Bescherm onze delegees!

◆ interview door Bruno De Wit

Procter&Gamble (P&G) is een wereldwijde speler en marktleider voor o.a. wasproducten. In Mechelen worden naast waspoeders ook de Pringlechips geproduceerd. De laatste tijd is de situatie op het sociaal vlak in de Mechelse vestiging aan het escaleren. De belangrijkste oorzaak is het hanteren door de directie van een zeer vakbondsonvriendelijke politiek. Bij P&G in Mechelen werken zo'n 920 mensen (320

bedienden en 600 arbeiders). Vandaag is het onmogelijk geworden om een constructieve dialoog te voeren tussen de directie en de vertegenwoordigers van de werknemers. Zo ziet de directie er op toe dat er enkel individuele afspraken worden gemaakt, dat er geen enkele collectieve overeenkomst wordt afgesloten, dat de sectorale CAO's amper worden toegepast en dat de loon- en arbeidsvoorwaarden een individuele invulling krijgen die niet met de andere collega's mogen worden vergeleken.

Wie niet in dit straatje past krijgt de Orwelliaanse stempel "vreemd voorwerp" opgeplakt. Loop je mee in de pas dan ben je pas echt een "Procteriaan". Wat een 'Newspeak'!

Olivier Van Den Eynde (afgevaardigde voor het ABVV) is zo'n "vreemd voorwerp" en zit

momenteel in het oog van de storm. Voor hem in het bijzonder en voor al de andere afgevaardigden is er de permanente dreiging met schriftelijke verwittigingen en ontslag. Daarom dat het ABVV op 2 maart een solidariteitsbijeenkomst hield ter ondersteuning van Olivier en de andere afgevaardigden. Zo'n 150 mensen kwamen afgezakt vanuit heel het land. Zelfs een delegatie van de Europese Ondernemingsraad, die die dag in vergadering was in Brussel, kwam met de autobus afgezakt om hun solidariteit t.o.v. Olivier te betonen.

Het was een preventieve actie omdat de delegees al gedeeltelijk met één been buiten staan. Wachten op het ontslag van een beschermde afgevaardigde om in actie te komen is niet aan de orde. Als men directies zoals die P&G laat doen dan opent dit de doos van Pandora voor alle afgevaardigden! Vele werkgevers zouden in de verleiding kunnen komen om deze ultra-Amerikaanse strategie over te nemen.

Op 10 mei komt de zaak van Olivier voor voor de Arbeidsrechtbank in Mechelen en dit om 14u. Ook dan zullen we aanwezig moeten zijn. Want een onrecht tegen één is een onrecht tegen ons allen!

Toespraak van Olivier Van Den Eynde (afgevaardigde AC-ABVV) bij P&G Mechelen

Beste kameraden,

De verdeel en heerspolitiek bij P&G is dagelijkse kost en ligt aan de basis van deze syndikale actie. De oorzaak van deze strategie verstopt zich achter de term "PVP" (doelstellingen, waarden en principes). Hiermee bedoelen ze dat iedere werknemer, individu, belangrijk is--"alle werknemers zijn belangrijk". De PVP-strategie is niet bedoeld om iedereen op gelijke voet te behandelen. Integendeel! Als je deeltijds werkt of tijdskrediet opneemt ben je geen volwaardige werknemer meer voor P&G

en dit met alle gevolgen van dien. Wij moeten hier als vakbond op reageren door te stellen dat het een recht is van deeltijds te werken en dit recht geldt voor iedereen. P&G komt steeds naar buiten met een vriendelijk imago. Zo durven ze te stellen dat er nooit werknemers worden ontslagen. Toch moeten we vaststellen dat P&G van 1200 werknemers naar 900 werknemers is gezakt op 10 jaar tijd. M.a.w. 25% tewerkstelling minder.

Productiviteit heet dit dan. Op geen enkel moment kan men hier syndicaal werk doen. Elke dialoog gaan ze uit de weg. De ultra-Amerikaanse filosofie, geen sociale dialoog, is heilig binnen deze fabrieksmuren. Hoe kan nu een syndicale afgevaardigde de rechten van het personeel vertegenwoordigen als er geen sociale dialoog mogelijk is? Alle problemen worden op individuele basis opgelost of in de kiem gesmoord. Eenrichtingsverkeer, dat is wat er bestaat. De syndicale delegatie wil hier duidelijk erkenning en respect. Wij willen geen schriftelijke waarschuwingen meer ontvangen omdat we ons syndicaal mandaat uitoefenen. Wie bij P&G zijn syndicale taken uitvoert riskeert zijn job. Bedankt want de werknemers van P&G worden bij de neus genomen.

Enkele schriftelijke verwittigingen die de vakbondsafgevaardigden ontvangen:

- uitdelen van pamfletten in vrije tijd=schriftelijke waarschuwing
- syndicale communicatie met de werknemers=schriftelijke waarschuwing
- het niet veranderen van shift op vraag van de werkgever wegens privé-moeilijkheden=geen loonvoorgepresteerde uren+schriftelijke waarschuwing
- aanwezig zijn op personeelsvergaderingen met kwartaal info op vraag van de werknemers = schriftelijke waarschuwing + verwijdering door bewakingsdienst. ■

De gevangenis? Een zeer winstgevend zaakje...

door David Martens

Zoals in vele andere landen zijn in België de gevangenen overbevolkt. De hoofdoorzaken van deze overbevolking zijn gekend: er worden veel meer langere straffen uitgesproken, er worden meer straffen uitgesproken, meer preventieve celstraf, wat leidt tot strengere straffen. Criminologen luiden al geruime tijd de alarmbel en dringen aan op een aanpassing van de gevoerde politiek inzake de gevangenneming. Preken zij in de woestijn? Al de genomen beslissingen van Stefaan De Clerck in naam van de strijd tegen de overbevolking gaan net in de tegenovergestelde richting: er worden meer mensen gevangengezet. Een vlucht vooruit in een straatje zonder einde: de bouw van zeven nieuwe strafinrichtingen de komende jaren en de huur van een gevangenis in het buitenland! In plaats van het probleem op te lossen, wordt het op een grotere schaal uitgebreid! Of hoe men een oplossing vindt die de situatie nog verergert!

De gemondialiseerde gevangenis

De huur van de gevangenis van Tilburg in Nederland verdient bijzondere aandacht. Als men de strafkolonies buiten beschouwing laat naar waar de koloniale machten hun veroordeelden deporteerden om van hun goedkope arbeidskracht gebruik te maken, dan is dit de eerste keer dat een staat de strafuitvoering organiseert op het grondgebied van een buurland. Een nieuw onverwacht aspect van de mondialisering? Is men bezig een nieuwe categorie van de bevolking te creëren: de "geïmmigreerde gevangenen" of "migranten van Gevangenisland" of gevangenen van de "buitenwijken" van de grote gevangenisstad?

De huur van de gevangenis van Tilburg kost de Belgische staat per jaar 30 miljoen €. De Belgische staat neemt ook het onderhoud van de gebouwen voor haar rekening, met uitzondering van de directeur, zijn het de Nederlanders die het personeel leveren.

Met dwang

En de belangrijkste betrokkenen, de gevangenen zelf? De minister van Justitie verklaarde in de pers dat hij beroep zou doen op vrijwillige gevangenen, maar de omzendbrief met de indeling voor Tilburg laat slechts een vrijwillige keuze toe aan twee actoren: Nederland, dat niet verplicht is eender wie te aanvaarden en het gevangenisbestuur dat de selectie maakt.

Concreet gebeurt de overbrenging naar Tilburg als een ware razzia: tijdens het weekend worden de gevangenen naar de griffie opgeroepen met eender welksmoesje. Daar aangekomen worden ze naar gevangenisvoertuigen gebracht en tegen hun wil opgeladen richting Wortel, en vervolgens naar Tilburg. Hun persoonlijke bezittingen

worden in kisten geladen en nadien opgestuurd. Eenmaal ter plaatse is het ellende: de kantine is duurder, bezoek is moeilijker, contact met advocaten en Belgische sociale diensten zijn moeilijker. Opstaan om 5u45 alhoewel er niets te doen valt. In België heeft iedere gevangenis zijn eigen keuken. In Tilburg krijgen de gevangenen geen vers bereide schotels. Iedere ochtend wordt een voedselpakket bedeed dat moet dienen voor de ganse dag.

Een groot aantal van de gevangenen zijn buitenlanders zonder verblijfsvergunning, die geen Nederlands praten. De telefoonkosten zijn duurder gezien het gaat om een internationaal tarief. Het werk of vorming die men vaak na lange wachttijd in een Belgische gevangenis heeft bekomen valt weg.

Wanneer de veiligheidswaanzin en de beleidswaanzin elkaar vinden, dan worden rechtvaardigheid en vrijheid zeer breekbare begrippen...

De gevangenen worden in Nederland trouwens behandeld als pestlijders. Geen sprake van om een voet op Nederlands grondgebied te zetten buiten de gevangenis muren. De overeenkomst tussen de twee staten zegt expliciet dat wanneer een gevangene medische bijstand nodig heeft die niet kan verleend worden binnen de strafinstelling, de behandeling moet gebeuren in vastgelegde medische centra op Belgisch grondgebied. Geen sprake van een gevangene naar een Nederlands ziekenhuis over te brengen. De ernst wordt op een zeer strikte manier geïnterpreteerd: enkel bij "doodsgevaar" wordt een opname toegestaan in een plaatselijk ziekenhuis. Zo ook, als een gevangene de gevangenis voorwaardelijk mag verlaten op basis van een beslissing van de Belgische minister van Justitie of een Belgische strafuitvoeringsrechtbank (penitentiair verlov of speciale vrijlating), wordt deze vrijlating nooit uitgevoerd op Nederlands grondgebied. De gevangene zal dus eerst naar België worden getransfereerd. Evengoed in geval van nood (sterfgeval in de familie, enz.) wordt een gevangene die opgesloten zit in Tilburg, niet behandeld als een gevangene in België.

Trouw aan haar neoliberale logica verspilt de Belgische regering miljoenen euro's aan een gevangenispolitiek die leidt tot een verslechtering van de gevangenisomstandigheden. Trouw aan haar neoliberale logica maakt de Nederlandse regering vanaf nu van de gevangenis en vrijheidsberoving een handelsproduct als een ander, en bovenal een winstgevende handel. De bouw van nieuwe bijkomende gevangenis is een nieuwe en goede kapitalistische belegging. Wanneer de veiligheidswaanzin en de beleidswaanzin elkaar vinden, dan worden rechtvaardigheid en vrijheid zeer breekbare begrippen.... ■

CAO 2010 bij De Post

Zware achteruitgang voor het personeel!

door Serge Alvarez, SAP-militant en syndicaal afgevaardigde voor het ACV

Eind januari legde de directie van De Post het ontwerp van collectief akkoord voor 2010 voor aan de vakbonden. Het bevat drie belangrijke punten: de wijkpostbodes, de prepensioenen en het ziekteverzuim. De directie deed alsof ze gas terugnam om des te harder een verdere achteruitgang van de sociale verworvenheden te kunnen doordrukken.

De wijkpostbezorgers

Het oorspronkelijke project wou het aanwerpen van wijkpostbezorgers mogelijk maken. Deze zouden deeltijds tewerkgesteld worden aan 9€ per uur, en geen volwaardige postbodes zijn. Na heel wat onderhandelen en een ganse reeks stakingsacties, laat de directie dit nu vallen. Maar het nieuwe akkoord houdt zeker geen vooruitgang in.

Het nieuwe voorstel is om een contract van onbepaalde duur te geven aan de contractuelen, in plaats van een contract van bepaalde duur. Maar hun maandloon zou worden verminderd met 200€ (zonder arbeidsduurvermindering). Ook zouden ze pas na 24 maanden in dienst te zijn maaltijdcheques krijgen, en zouden ze pas na 12 maanden beroep kunnen doen op de sociale dienst van De Post.

De nieuwe collectieve overeenkomst verdeelt dus objectief de postbodes in statutairen en onderbetaalde contractuelen met een contract van onbepaalde duur. ACV en ACLVB weigerden dan ook om het akkoord te ondertekenen. Zij houden terecht vast aan het principe «Gelijk loon voor gelijk werk!». De ACOD is echter plat op de buik gegaan voor de directie van De Post, en heeft het akkoord ondertekend...

De prepensioenen

Tot op heden konden alle personeelsleden van De Post die qua leeftijd en anciënniteit

in aanmerking kwamen voor vervroegd pensioen, deeltijds werken of met vervroegd pensioen gaan. Het nieuwe akkoord sluit personeel dat moet vervangen worden bij vertrek nu uit van dit voordeel. Anders gezegd: de mensen met de zwaarste jobs zullen niet meer kunnen genieten van het recht op vervroegd pensioen!

Cumul van de ziektedagen

Voor postpersoneel jonger dan 58 verandert er niets. Zij zullen nog steeds hun ziektedagen kunnen cumuleren, met een plafond van 300 dagen. De 58-plussers echter zullen hun "pot" van 300 ongebruikte ziektedagen echter "opgekocht" zien à rato van 14€ per dag. Cumuleren mag niet meer.

Personeel jonger dan 58 jaar zal natuurlijk in het systeem van de "opgekochte" dagen vallen zodra het 58 jaar wordt. Iedereen verliest dus de mogelijkheid om op het einde van de loopbaan zijn "pot" van ongebruikte ziektedagen te gebruiken.

Tot besluit...

Voor de jongeren is de omzetting van tijdelijke naar vaste contracten zeker een vooruitgang.

Tegelijk wordt echter een "contractuele loopbaan" gecreëerd die uitloopt op een pensioen gelijk aan dat in de privé-sector (60% van het gemiddelde jaarloon in de ganse loopbaan, in plaats van 75% van het loon van de laatste 5 jaren in de openbare sector). Ook de ziektereregeling van de privé-sector wordt overgenomen. Daarbovenop komt een salarisvermindering van 200€ per maand. De aanvangswedde van een contractueel bedraagt dus 1100€ per maand, voor werk dat dikwijls om 5 uur 's morgens begint!

Niet te verwonderen dus dat in deze omstandigheden zowel ACV Transom als ACLVB weigerden te tekenen, en dit zowel in Vlaanderen als Franstalig België. Hierbij is het interessant om te weten dat bij de herstructurering die volgde op de sluiting van een hele reeks postkantoren de "zonemanagers" (1 per provincie) verdwenen, en werden vervangen door 5 managers. Toevallig allemaal lid van PS of sp.a.. Ligt hier de echte reden voor de steun van de ACOD aan het akkoord?

De nieuwe CAO betekent dus een zware en duurzame achteruitgang voor het personeel. Bovendien leidde de overeenkomst ook tot een breuk in het gemeenschappelijk vakbondsfrent aan de top. Dit zal ongetwijfeld kwalijke gevolgen hebben voor de mogelijkheid om lokaal samen actie te voeren. Het opstellen van een syndicale eisenbundel voor 2011 wordt er zeker niet makkelijker op. En met het verschijnen van de privé-postbedrijven de volgende jaren wordt de situatie nog complexer. ■

Pensioenen: grote nonsens

door Guy Van Simoy

Binnenkort start de nationale conferentie over de pensioenen, die regering, werkgevers en vakbonden rond de tafel zal zetten. Voor de aanvang van deze conferentie, heeft Michel Daerden, federaal minister van Pensioenen, reeds verklaard dat "men drie jaar langer zal moeten werken om de pensioenen te kunnen betalen"! Hij herhaalt daarmee wat al een aantal jaren door de OESO, het IMF, universiteiten, de media en in het algemeen door zowat alle stromingen binnen het patronaat verkondigd wordt: de vergrijzing van de bevolking zorgt ervoor dat iedereen langer moet werken.

Wat betekent de vergrijzing van de bevolking?

België kent, zoals de meeste West-Europese landen, een vergrijzing van de bevolking. "De inwoners van België leven steeds langer: sinds 1970 een trimester meer per jaar. In 2001 was de levensverwachting van een man 75,4 jaar en die van een vrouw 81,7 jaar. Tot 2030 zal dit zeker nog met vijf jaar verlengd worden. Nochtans is de hoofdoorzaak van de veroudering niet de verlenging van de levensverwachting maar de vermindering van het geboortecijfer. De veroudering mag niet in absolute termen gezien worden, maar als de verhouding tussen het aantal senioren en het aantal jongeren." (50 leugens over het einde van de loopbaan, Gilbert De Swert, p.26, Ed. Luc Pire, 2005).

Anders gezegd: de veroudering van een bevolking hangt niet zozeer af van de verlenging van de levensduur, maar vooral van de daling van het geboortecijfer: men leeft iets langer, maar vooral: het aandeel jongeren in de bevolking daalt.

Grote nonsens

In ons land berust het pensioensysteem op het herverdelingsprincipe: de bijdragen van de huidige werknemers betalen de uitkeringen van de huidige gepensioneerden. Beweren dat de vergrijzing van de Belgische bevolking vereist dat men langer moet werken, zoals de ideologische boodschappers van de burgerij doen is zuivere en simpele nonsens.

In een systeem van herverdeling is het feit of men wel of niet de pensioenen kan betalen niet afhankelijk van het aantal volwassenen op arbeidsleeftijd, maar wel van het aantal werknemers die aan het werk zijn en waarvan sociale bijdragen effectief worden geïnd. Het is echter juist op deze twee punten dat het vandaag ernstig schort in België: er zijn 600.000 werklozen, terwijl sinds jaren bedrijven genieten van een vermindering van sociale bijdragen, waardoor de kassa van sociale zekerheid geleidelijk aan verschaalt. Het probleem is dus niet de veroudering, maar wel het gebrek aan werk en de cadeaus die aan de werkgevers wordt gegeven.

Als er ooit te weinig volwassenen op arbeidsleeftijd zijn, zal de regering beroep doen op gastarbeiders, zoals ze reeds in het verleden deed. Bovendien veronderstellen de demografische voorspellingen een passieve wereld, waar niets beweegt. Een demografische voorspelling die in 1900 voor 50 jaar werd gemaakt zou de twee wereldoorlogen niet hebben kunnen voorzien. Maar de voorspellingen gaan er nog steeds van uit dat de variabelen niet veranderen: de stijging van het bruto nationaal product, de toename van de productiviteit, de verbetering van de levensomstandigheden, de vooruitgang van de geneeskunde, de bevolkingsmigraties, de rampen, enz.

Het principe van kapitalisatie

In andere landen dan België kent men het principe van kapitalisatie inzake pensioenen. De bijdragen vormen een kapitaal dat aan de gepensioneerde bij zijn pensioen gestort wordt.

Dit systeem is veel kwetsbaarder dan die van herverdeling want de banken waar de sociale bijdragen kapitaliseren beperken zich er niet om het geld enkel vast te leggen tot het pensioen. Ze spelen op de beurs, en met een beurscrisis kunnen deze pensioenfondsen in rook opgaan.

In 1994 heeft Argentinië ervoor geopteerd om het beheer van de pensioenfondsen over te dragen aan private instanties. Het oude sociale zekerheidssysteem berustte op een systeem van herverdeling. Het nieuwe ingevoerde systeem berustte op het principe van

kapitalisatie van het pensioen door private of openbare fondsen. De zware Argentijnse economische crisis van 2001 heeft de pensioenfondsen door kapitalisatie verwoest.

Een rem op de private pensioenfondsen

Het eerste offensief tegen het herverdelingsstelsel vond in ons land plaats toen bepaalde ondernemingen aanvullende pensioenen op basis van kapitalisatie begonnen aan te bieden. Vervolgens heeft de regering in de jaren '80 pensioensparen ingevoerd.

Elke belastingbetaler kan aan pensioensparen doen en het gespaarde bedrag (beperkt tot 850€ per jaar), geeft recht op een fiscaal voordeel. M.a.w. de maatschappij draagt bij om een systeem van aanvullende pensioen door kapitalisatie te financieren en ondermijnt het eigen officiële systeem van pensioen via herverdeling! Wij pleiten voor de afschaffing van het fiscaal voordeel verbonden aan het pensioensparen en voor de stijging van het forfaitaire vaste bedrag van de professionele kosten, om zo de werknemers op fiscaal niveau niet te erg te schaden en een rem te zetten op de ontwikkeling van de private pensioenfondsen.

"Stop de dief!"

Al jaren krijgen de ondernemingen gigantische cadeaus in de vorm van de daling van de sociale bijdragen, met als voorwendsel het creëren van werkgelegenheid. Maar in de realiteit heeft geen enkele werkgever ooit een werknemer in dienst genomen indien die niet nodig was.

De talrijke maatregelen ter verlaging van de werkgeversbijdragen aan de sociale zekerheid hebben niet geleid tot massale werkgelegenheid. Zij hebben echter wel twee andere gevolgen gehad: de verlaging van de lonen (want de bijdragen aan de sociale zekerheid worden als indirect loon gezien) en de verarming van de sociale zekerheidskas. De werkgevers die bij hoog en laag beweren dat men de pensioenen niet meer zal kunnen betalen, zijn in dit verhaal de bandieten die zelf "Stop de dief!" roepen.

Naar een samenleving van gepensioneerde armen?

In deze context heeft de nationale conferentie rond de pensioenen die binnen enkele maanden regering, werkgevers en vakbonden zal bijeenbrengen, verschillende belangrijke zaken te bespreken.

Een eerste element is het verzet tegen de uitzinnige propagandacampagne over de noodzaak om de pensioenleeftijd te verhogen. Een tweede element zal het vastzetten van de laagste pensioenen zijn. Want het niveau van het vervangingsinkomen van het pensioen is vaak lager dan het laatste ontvangen loon. Veel werknemers,

De aanval is de beste verdediging!

Andere belangrijke elementen zullen ook aan bod moeten komen. Een gepensioneerde moet een waardig leven kunnen leiden. Daarom moeten de pensioenen gekoppeld worden aan de evolutie van de geproduceerde rijkdommen (het Bruto Nationaal Product). Naast de vraag van het pensioenbedrag moet men eveneens de toelatingsvoorwaarden om een volledig pensioen te kunnen ontvangen aanpassen.

Vandaag zijn de toelatingsvoorwaarden voor de arbeidsmarkt niet meer dezelfde als 50 jaar geleden. De leerplicht is van 14 naar

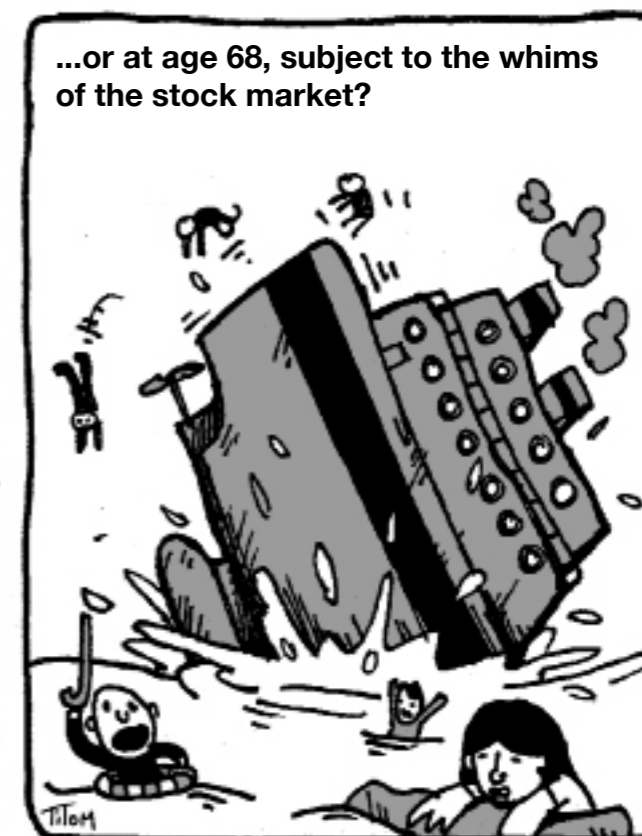
moet dus het aantal jaren dat noodzakelijk is voor het verkrijgen van een volledig pensioen verminderen. Waarom zou men anders een fictief pensioenbedrag berekenen als bijna niemand die zou kunnen ontvangen, omdat men te weinig werkjaren heeft?

Het offensief tegen het huidige pensioensysteem is goed doordacht en voorbereid door het patronaat. De inzet is enorm. De werknemers moeten dit verworven sociaal recht kost wat kost verdedigen. Voor de burgerij gaat het om het ontmantelen van alles wat na de Tweede Wereldoorlog werd verworven. Net zoals we zien met de

How do you see your pension?

waaronder veel vrouwen, hebben geen volledige loopbaan kunnen accumuleren. Ze hebben geen andere keuze gehad dan deeltijds te werken of hebben lange werkloosheidsperiodes gekend. Zij moeten het stellen met een pensioen van 885,90 € voor een alleenstaande, of 590 € als basispensioen. Vandaag moeten meer dan 79.000 gepensioneerden met minder dan 20€ per dag leven! Als men deze minima niet onmiddellijk verhoogt, stevent men recht af op een samenleving waar een groeiend deel van de gepensioneerden, en dan vooral vrouwen, verarmt.

18 jaar opgetrokken. Talrijke beroepen zijn enkel toegankelijk met een hoger diploma. Wie dus na 20 jaar begint te werken, zal er niet in slagen om een loopbaan van 45 jaar te bereiken wat net het recht geeft op een volledige pensioen. Behalve als men langer dan 65 jaar blijft werken.

De arbeidsvoorwaarden zijn eveneens veranderd. Het gebruik van machines en technologie heeft het werk minder lastig gemaakt, maar de versnelling van de werkritmes en de vermindering van het personeelsbestand veroorzaken stress en burn out in talrijke beroepen (productie aan de band, ziekenhuissector, enz). Men

afbraak van allerhande overheidsbedrijven (ASLK, Belgacom, de Post, de NMBS). Einddoel is het sterk terugdringen van de arbeidskosten tot het niveau van ontwikkelingslanden.

De SAP roept de werkende bevolking op om zich tegen deze nieuwe aanval van de burgerij te verzetten. We moeten hun campagne rond "de noodzaak om de pensioenleeftijd te verhogen in naam van vergrijzing" ontmaskeren en de strijd voor het koppelen van de pensioenen aan de evolutie van het BNP en de 40-jarige loopbaan aangaan. ■

Titom - creative commons - http://bxl.attac.be

Religie is niet alleen opium

♦ door Tariq Ali

Het valt een buitenstaander en trots atheïst als mijzelf te vergeven dat hij, na het lezen van het commentaar in de Franse pers op Ilhem Moussaid – kandidate voor de Nouveau Parti Anticapitaliste (NPA) in Avignon en draagster van een hoofddoek –, denkt dat er iets grondig mis is met de Franse politieke cultuur.

Laten we eens naar de feiten kijken. Een jonge, moslimvrouw is lid geworden van de NPA. Ze stemt duidelijk in met hun programma waarin het recht op abortus, contraceptie, en dergelijke – kortom, het recht van een vrouw om zelf te beslissen - verdedigd wordt. En dan krijgt ze te horen dat ze niet het recht heeft om zelf te beslissen of ze een hoofddoek draagt. Onbegrijpelijk! Het gaat niet om een gebod van de Koran. In dat boek staat geschreven dat vrouwen een sluier moeten dragen over hun boezem en hun schoonheid niet ten toon moeten spreiden. Dat gebod kan op verschillende manieren geïnterpreteerd worden maar de geest ervan wordt duidelijk genegeerd door de jonge vrouwen die ik gezien heb in Cairo en Karachi. Zij combineren een hoofddoek met strakke spijkerbroeken en T-shirts. Dit debat gaat over patriarchale tradities, culturele gewoontes en identiteit. Deze verschillen van generatie op generatie en mensen terug duwen in een getto helpt nooit.

Hoofddoek en activisme

Zelf groeide ik op in een communistisch gezin in Lahore, in wat nu Pakistan is. Mijn moeder droeg nooit een hoofddoek. Gedurende de jaren vijftig organiseerde ze een feministische groep en werkte ze samen met arbeidersvrouwen uit de armste buurt van de stad. De helft van deze vrouwen bedekte hun hoofd in het openbaar. En dit had niet de geringste weerslag op hun activisme. Soortgelijke verhalen kunnen over vrouwen uit verschillende delen van de wereld verteld worden, islamitisch en niet-islamitisch. De Algerijnse vrouwen die in het verzet tegen de Fransen vochten deden dit als anti-imperialisten. Sommige van hen droegen een hoofddoek, anderen niet.

Dit had geen invloed op hun kwaliteiten in de strijd of op de manier waarop de Fransen hen martelden. Misschien hadden de Franse folteraars extra wreed moeten zijn tegenover gevangenen die een hoofddoek droegen, teneinde hen des te beter te integreren in de Franse, seculiere Republiek?

Misplaatst

In 1968-69 vochten Pakistaanse studenten, arbeiders, priesters en vrouwen – waaronder prostituees – drie maanden lang tegen een militaire dictatuur en zij wonnen: de enige overwinning in die jaren. De religieuze groepen steunden de dictatuur. Deze groepen raakten geïsoleerd en werden verslagen maar veel van de vrouwelijke studenten waar wij zij aan zij mee vochten, droegen een hoofddoek terwijl ze radicale leuzen tegen de Jumaat-i-Islami scandeerden. Hadden we hen moeten vertellen dat zij niet deel mochten nemen tenzij zij hun hoofddoek afdeden? Wat mij betreft, om puur esthetische redenen zou ik er de voorkeur aan geven hebben dat zij hun hoofden niet bedekten, maar voor onze strijd deed het er niet toe.

De boosheid richting Ilhem en de NPA is volledig misplaatst. De werkelijke stand van zaken in de wereld laat de verdedigers van de Republiek koud: een miljoen doden in Irak, de voortdurende belegering van de Gaza-strook door Israël en Egypte, de onschuldige doden in Afghanistan, de Amerikaanse aanvallen met onbemande vliegtuigjes in Pakistan, de plundering van Haïti, ... Waarom is dat toch?

Islamofobie

Enkele jaren geleden viel mij op dat vergeleken met de rest van West-Europa protesten in Frankrijk tegen de oorlog in Irak beperkt bleven. Het gaat er bij mij niet in dat dit te wijten is aan Chirac's afkeuring van de Irak-oorlog. Per slot van rekening had de De Gaulle zich nog veel feller verzet tegen de oorlog in Vietnam. Het is te wijten aan islamofobie; de toenemende intolerantie voor de Andere in de Franse samenleving, een houding die doet denken aan de behandeling van joden gedurende de negentiende en vroege twintigste eeuw. Het conformisme van deze periode is een

verklaring voor de populariteit van de Vichy-Republiek gedurende de eerste jaren van de oorlog.

Islamofoben en antisemieten hebben veel met elkaar gemeen. Culturele of 'beschavings'- verschillen worden gebruikt om gemeenschappen van immigranten in Europa aan te vallen. Maar de immigranten en de landen waarnaar zij emigreren zijn anders. Kijk bijvoorbeeld naar de Verenigde Staten. De VS is sinds de zeventiende eeuw bevolkt door immigranten, velen van hen protestantse fundamentalisten.

De eerste immigratiegolven naar West-Europa kwamen vaak uit de voormalige koloniën. In Brittannië kwamen de immigranten vaak uit de Caribische eilanden en zuidelijk Azië, in Frankrijk uit de Magreb. De immigranten gaven hun identiteit niet op maar integreerden op verschillende manieren en op verschillende niveaus. De immigranten uit zuidelijk Azië, merendeels boeren en voor een klein deel arbeiders, werden slecht behandeld door de vakbonden. Desondanks waren deze immigranten actief in enkele van de meest gedenkwaardige gevallen van vakbondsstrijd.

In het bijzonder de Indiërs waren afkomstig uit een zeer gepolitiseerde cultuur waarin communistische ideeën sterk vertegenwoordigd waren en deze ervaring brachten zij mee naar Brittannië. De Pakistanen waren over het algemeen minder politiek en neigden ernaar netwerken te vormen die de clan-loyaliteiten in hun thuisland weerspiegelden. De Britse regering moedigde religie aan en vroeg mullahs om naar Brittannië te komen. Op die manier konden de immigranten vandaan gehouden worden van de radicale stromingen in de arbeidersklasse van de jaren zestig en zeventig.

Gedwongen integratie

Frankrijk kende gedwongen integratie. Elke burger leerde dat hij of zij gelijke rechten had, iets dat overduidelijk in tegenspraak met de werkelijkheid was. Woede wordt gedreven door materiële noden en het verlangen beter te leven, niet door spirituele overtuigingen. Als een karakter uit een roman van Stendhal sprak

de Franse president Sarkozy van 'racaille', tuig, tijdens de rellen in de voorsteden gedurende 2005. Ik heb er vaak op gewezen dat zelfs sommige linkse activisten zich er ongemakkelijk bij voelden dat derellende jongeren zich zo goed de beste Franse tradities eigen hadden gemaakt. 1789, 1793, 1848, 1871, 1968. Toen onderdrukking ondraaglijk werd wierpen de jongeren barricades op en vielen zij privébezit aan. Achterstelling, niet ongeloof, wekte hun woede op.

Hoeveel westerlingen hebben een idee van wat de Verlichting eigenlijk inhield? De Franse Verlichtingsfilosofen leverden ongetwijfeld een bijdrage aan menselijk vooruitgang door elke externe autoriteit af te wijzen, maar zij hadden ook een meer duistere kant. Voltaire: "Zwarten zijn inferieur aan Europeanen maar superieur aan apen". Hume: "De zwarte kan zich enkele eigenschappen van de mens aanleren op dezelfde manier dat een papegaai enkele woorden kan leren spreken". Bij hun collega's kunnen nog veel meer van dergelijke uitspraken gevonden worden. Het is deze kant van de Verlichting die mij het meest in overeenstemming lijkt te zijn met de islamofobe tirades in sommige delen van de media.

De vergeten zin van Marx

Marx beschreef religie als 'opium van het volk' maar de zin die hierop op volgde is vergeten. Religie was voor hem ook 'de zucht van het onderdrukte wezen' en dit is een gedeeltelijke verklaring voor de groei van religie in alle gemeenschappen sinds de val van het communisme. De ouders van de jonge studenten die naar de mis gaan zijn vervuld van afgrijzen. Vriendinnen van mij uit de moslimwereld klagen bitter als hun dochters als protest tegen de familienormen een hoofddoek gaan dragen. Zo was het altijd al. ■

Dit artikel verscheen eerder in Le Monde.

Cain Adamsson - hijab fetish / Antonio Corradini - puritas

Afscheid van een warme en alomtewaardeerde kameraad

Op dinsdag 9 maart is onze vriend en kameraad Jos Geudens plots gestorven in Kenia. Kort na het opstaan is hij onwel geworden. Hij werd nog overgebracht naar het ziekenhuis, maar hulp mocht niet meer baten. Jos Geudens was gedurende een goede veertig jaar actief in de rangen van de Vierde Internationale en haar Belgische afdeling de SAP. Hij was een bevlogen revolutionaire militant die grote internationale solidariteitsprojecten koppelde met dagdagelijks politiek werk in zijn school, buurt, vakbond en stad. Jos is 62 jaar geworden.

In Antwerpen en tot ver daarbuiten was Jos Geudens een gekende en gewaardeerde politieke militant. Hij startte zijn politiek leven ergens in de tweede helft van de jaren 60 bij de jongsocialisten van Deurne, een rood bolwerk. Rond 1970 koos hij, onder de indruk van de politieke ideeën en de figuur van Ernest Mandel, voor de Vierde Internationale, een keuze die hij tot aan het einde van zijn leven trouw zou blijven. Hij was een overtuigende marxist maar verloor zich nooit in star dogmatisme. Tijdens de lange jaren dat hij aan politiek deed, stonden camaraderie en solidariteit steeds voorop.

ACOD onderwijs

Jos is actief geweest op verschillende terreinen. Als onderwijzer was hij in de eerste plaats actief als syndicaal militant binnen ACOD onderwijs Antwerpen. Hij lag ook mee aan de basis van de beweging voor een nieuwe revolutionaire pedagogie met de Aktiegroep Kritisch Onderwijs waar hij jarenlang gedetacheerd was. Deze nieuwe pedagogie paste hij enthousiast toe in zijn klas. Lang voor er sprake was

Jos Geudens onverwachts overleden in Kenia

van facebook bouwde hij al internationale netwerken uit met zijn leerlingen en leerde hij ze teksten schrijven en boekjes drukken eerst met de stencilmachine later op de computer of via het internet. Zo inspireerde hij generaties jongeren tot een warme solidariteit en tot zelfstandig en kritisch denken. Binnen ACOD onderwijs was hij één van de sterkhouders van de linkervleugel die na de septemberstakingen in 1983 een meerderheid vormde binnen het bestuur van ACOD onderwijs. Binnen dit bestuur was hij een militant die met zijn niet aflatend enthousiasme en heldere, gedreven tussenkomsten veel leerkrachten politiek bewust maakte en mee betrok bij de syndicale beweging. Later vormde het onmiskenbaar een grote ontgoocheling voor hem dat die linkervleugel in het zand moest bijten na een goed voorbereid offensief van de nationale leiding van ACOD.

Internationale solidariteit

Jos Geudens trok de kar van heel wat internationale solidariteitsprojecten: solidariteit met vakbonden in Polen in '81, met de Nicaraguaanse revolutie in '83, het project Workers Aid for Bosnia, de campagne voor de opheffing van de schuld van de derde wereld (Kodewes) in de jaren '90, ... Jos organiseerde ook verschillende solidariteitsmissies met Palestina tijdens de laatste decennia. De strijd tegen fascisme en racisme en het opkomende Vlaams Blok was voor hem natuurlijk van groot menselijk en politiek belang. Hij was actief in Hand in Hand, Charta 91, Antwerpen Helemaal Anders en richtte in zijn wijk ook het buurtcomité Borgerhout Beter Bekeken op. Zijn laatste school waar hij les gaf, was de basisschool Omnimundo – een naam die hem op het lijf stond geschreven – in Antwerpen Noord. Via die school kwam hij in contact met heel wat kinderen zonder papieren en hun families. Dat leidde tot

een enorme inzet voor het lot van deze mensen en in het bijzonder die kinderen. Zo was hij de bezieler en woordvoerder van de beweging van kinderen zonder papieren en medeoprichter van UDEP (de vereniging van sans papiers) en BastA! dat strijd levert tegen de sociale uitsluiting in Antwerpen Noord.

Ernest Mandel

Jos Geudens was een bewonderaar van Ernest Mandel. Het was voor hem dan ook een eer toen hij zich na diens dood gedurende enkele jaren als gedetacheerde leerkracht fulltime kon bezighouden met de uitbouw van de Ernest Mandelstichting.

Genieten van Afrika

Zijn niet aflatende inzet, zijn aanstekelijke bulderlach, zijn volgehouden dagelijks gevecht tegen elke vorm van uitbuiting en onderdrukking maakte hem tot een breed gewaardeerde en alomtewaardeerde politieke persoonlijkheid.

Jos is gestorven in Kenia. In 2006 ging hij op prépensioen en koos hij ervoor om naar Afrika te verhuizen. Hij zou zichzelf niet zijn mocht hij ook daar geen mooie projecten, ondermeer met kinderen, op poten hebben gezet. Zo richtte hij in zijn wijk van Mombasa een computerklasje in voor de lokale kindjes en opende hij er Cinema Paradiso, een wat geïmproviseerde filmzaal waar de kinderen uit de buurt, die thuis vaak noch televisie noch elektriciteit kenden, hun blik op de wereld kwamen verruimen.

Jos is zeker veel te vroeg gestorven. Maar we blikken terug op een uiterst gevuld en zinvol leven.

Contact en rouwbetuingen:

SAP - Remko Devroede: remko.devroede@telenet.be – 0497.443487. ■

Als een werkgever het “recht” heeft om een adolescent uit te buiten, dan heeft deze laatste het recht om te stemmen!

door Celine Caudron

Onze kameraad Céline Caudron werd door de krant *Le Soir* gevraagd om haar mening te geven over de verlaging van de leeftijd om te mogen stemmen en zij somde argumenten over deze vraag op. Volgend antwoord werd in de Franstalige pers gepubliceerd (*La Dernière Heure* en *Le Soir*).

De SAP is een voorstander van een daling van de “meerderjarigheid om te kiezen” tot 16 jaar en wel om de volgende redenen:

1. In België mag een jongere al beginnen werken vanaf 15 jaar. Als een werkgever het “recht” heeft om hen uit te buiten, dan moeten jongeren ook het recht hebben om te stemmen. In dezelfde zin, volgens artikel 15 van de Conventie over kinderrechten, kan een jongere lid worden en zelfs

bestuurder worden van een vereniging. Als men erkent dat een jongere bestuurder mag worden van een vereniging, waarom hem dan weigeren om zijn/haar mening te uiten via het stemrecht?

2. Het argument dat jongeren “niet klaar” zouden zijn houdt geen steek: en dit recht geven op 16 jaar, zal hen later ook doen interesseren voor politiek. De onrijpheid of de onwetendheid is eveneens van toepassing op mensen van 40 of 60 jaar: het zijn ongegronde argumenten die ook gediend hebben om de tegenkanting tegen vrouwenstemrecht te rechtvaardigen. In dit opzicht heeft de school ook de verantwoordelijkheid om een algemene vorming aan alle jongeren aan te bieden, wat zeker niet het geval is met het ongelijke onderwijs dat vandaag in België bestaat.

3. De tendens om de kiesleeftijd te verlagen is merkbaar in heel Europa: in Oostenrijk werd de leeftijd om te mogen stemmen

voor alle verkiezingen verlaagd tot 16 jaar; in Duitsland en Zwitserland mogen jongeren van 16 en 17 jaar stemmen voor lokale verkiezingen in bepaalde deelstaten. Maar in België is het eerder de daling van de strafmeerderjarigheid tot 16 jaar dat vandaag voorop wordt gesteld... o.a. door Charles Picqué van de PS die zonder complexen rechts en extreem-rechts de loef afsteekt! Wij zijn tegen de verlaging van de strafmeerderjarigheid tot 16 jaar en wij zijn er tegen dat de verlaging van de kiesmeerderjarigheid als voorwendsel zou worden gebruikt om vrijheidsbedreigende - en securitaire maatregelen te nemen die tegen de verbreding van de democratie ingaan.

4. Meer nog, wij verwerpen het burgerschap met verschillende snelheden (afhankelijk van de leeftijd, nationaliteit, verblijf, enz) en verdedigen integendeel het universeel stemrecht, dat wil zeggen stemrecht voor iedereen. Wij zijn eveneens om stemrecht voor iedereen te verbinden met verkiesbaarheid op alle niveaus. Vandaag b.v. kan een jongere van 18 jaar stemmen maar kan geen kandidaat zijn – en dus niet verkiesbaar – voor de Europese verkiezingen. Dat is een absurditeit.

5. Verkiezingen volstaan niet om werkelijke democratie te hebben. Men moet nl. ook de vrije meningsuiting van overtuigingen bevorderen. Voor de jeugd is het opleggen van reglementen van interne orde in vele scholen en de wetsvoorstellen die een algemeen verbod op “opzichtige” of “levensbeschouwelijke” tekens willen verbieden onaanvaardbaar omdat zij een directe beperking van de vrije meningsuiting van jongeren met zich meebrengen, en in dit geval, meer in het bijzonder, jonge moslima's viseren die de hoofddoek dragen.

6. Voor de jeugd verloopt het zelfbeheer via scholieren- en studentenvakbonden en via een democratisering van de schoolinstelling die hen zo de mogelijkheid geeft op een werkelijke manier de richting van hun school, schoolprojecten, praktijkwerk, enz... te controleren. ■

Abortus is een recht

Feminisme en zelfbeschikkingsrecht, de strijd gaat voort!

door Nicolas, Luik

Hoewel de onderdrukte positie van de vrouw al lang werd aangeklaagd, zullen de arbeidersbeweging en feministische suffragetten pas vanaf het einde van de 19e eeuw meer systematisch nadenken over de plaats van de vrouw. De "proletariër van de proletariër" neemt rechtsreeks deel aan de politieke strijd. In 1920 wordt abortus in de jonge Sovjet-Unie gelegaliseerd (dit recht wordt afgeschaft door Stalin in 1936) en verbeteren de omstandigheden voor de vrouwen.

In de eerste helft van de twintigste eeuw komen er enkele initiatieven rond anticonceptie, zo openen linkse militanten in België, in 1934, een eerste "raadpleging voor gehuwden" en verdedigen zij het idee dat ouders moeten kunnen kiezen wanneer ze kinderen hebben. Dat alles bleef zich afspelen binnen het kader van het traditionele gezin, de wet verbood anticonceptie en abortus, in 1867 werd dit omschreven als een misdaad "tegen de gezinsorde en de openbare zeden". Er werd geen enkele uitzondering toegestaan, maar vanaf het einde van de 19e eeuw werd abortus wel getolereerd wanneer er een gevaar was voor de gezondheid van de vrouw. In 1923 werd bovendien informatie en reclame voor anticonceptie verboden.

De vrouwen krijgen in de meeste "democratieën" laattijdig stemrecht, dit opende nieuwe mogelijkheden voor mobilisatie. De strijd voor zelfbeschikkingsrecht over het eigen lichaam en seksualiteit ontstaat onmiddellijk na de tweede wereldoorlog en bouwt zich sterk uit in de jaren zestig en zeventig. De oude wereld, met zijn voorbijgestreefde principes moest in alle opzichten veranderen.

De diepgaande wijzigingen na de tweede wereldoorlog openen de mogelijkheid voor de strijd van de jaren zestig en zeventig: nederlaag van het fascisme, veralgemening van de loonarbeid door vrouwen, plattelandsvlucht waardoor traditionele waarden

minder invloed kregen, een offensief van intellectuelen en van linkse organisaties, meer opleidingsmogelijkheden, achteruitgang van de kerk, nieuwe rechten, enz.

Economische en sociale zelfstandigheid van de vrouw

Structuren zoals de CGSO's (Centra voor Gezinsplanning en Seksuele Opvoeding), de anticonceptiepill en de 'morn-

ing-after' pil bieden voor het eerst de mogelijkheid om op een veilige manier aan geboortepanning te doen en de seksualiteit te bevrijden van het risico op een zwangerschap. De praktijken van de "engeltjesmaaksters" konden verdwijnen en de patriarchale ideologie werd in vraag gesteld. De vrouw kon sociaal en economisch onafhankelijk worden

en haar levensloop zelf bepalen. Dat is natuurlijk niet vanzelf gegaan, ook niet in de arbeidersorganisaties met een meerderheid mannelijke leden die deze zaken als tweederangs problemen beschouwden. De maatschappij en de mentaliteit van de mensen veranderden tergend traag.

Het wettelijk verbod op abortus en anticonceptie bleef gelden, ondanks een versoepeling in de praktijk.

Zo werden er in België vanaf 1940 therapeutische abortussen uitgevoerd in bepaalde ziekenhuizen en vanaf de jaren '60 in sommige niet-confessionele centra voor gezinsplanning in Wallonië. Het gerecht liet dat oogluikend toe tot in januari 1973 de vrouwenarts Willy Peers in de gevangenis vloog voor uitvoeren van zwangerschapsafbrekingen.

Om de strijd vooruit te helpen hebben de vrouwen en hun bondgenoten spectaculaire acties gevoerd, in Frankrijk met het Manifest van de 343 vrouwen die openlijk verklaarden abortus te hebben gepleegd,

en in België met de mobilisatie (zowel in Vlaanderen als in Wallonië!) voor de vrijlating van dokter Peers. De mobilisatie tegen de bestaande wet en tegen de Orde der Geneesheren, kende een eerste succes: Willy Peers werd vrijgelaten, het verbod op informatie over anticonceptie werd opgeheven.

De vrouw beslist!

In 1967 wordt in Frankrijk de wet Neuwirth gestemd, waardoor anticonceptie uit het strafrecht wordt geschrapt. In 1974 wordt abortus voor een periode van vijf jaar mogelijk dank zij de wet Veil. Na een eerste mobilisatie in België onder het motto "Abortus vrij, de vrouw beslist" ontstaan in 1976 de comités voor "abortus uit het strafrecht". Op 5 maart 1977 zijn er 7000 mensen op de nationale betoging voor abortus naar aanleiding van de internationale vrouwendag, in 1978 volgt er een nationale betoging in Gent. Maar precies in dat jaar zijn er nieuwe aanhoudingen... Het plan voor een onafhankelijk abortus centrum in Gent begint vorm te krijgen. Op 30 maart 1979 betogen er opnieuw 7000 mensen in Brussel naar aanleiding van de internationale dag voor anticonceptie, abortus en tegen gedwongen sterilisatie. Geleidelijk aan zien we dat andere landen het abortusverbod versoepelen, zoals in Spanje in 1985 (abortus in geval van verkrachting of medisch risico) en in Denemarken in 1986.

De conservatieve parlementsmeerderheid in België blokkeert tussen 1978 en 1986 elke vooruitgang voor de vrouwen. Met een eerste aanval op de rechten van de werkloze niet-gezinshoofden en de uitbreiding van deeltijdse arbeid voor vrouwen, zien we in diezelfde periode dat de crisis eerst en vooral de vrouwelijke werknemers treft. Vanuit het front voor de depenalisatie van abortus worden gesprekken gevoerd met de vrouwen van het ACV. Zij willen samenwerken in een platform tegen de crisis. Onder impuls van de feministisch socialistische vrouwengroepen wordt er afgesproken de eisen in verband met abortus uit het anticrisis platform te laten om zo de eenheid van alle werkende en werkloze vrouwen mogelijk te maken.

Deze verstandige aanpak heeft tot meer begrip voor het recht op abortus geleid binnen de christelijke arbeidersbeweging. Het is onder impuls van dat vrouwenfront, dat de CVP leiding in Vlaanderen toegegeven heeft. Zij onthoudt zich op de stemming over een gedeeltelijke legaliser-

ing van abortus. De wet wordt gestemd in 1990. Fundamentalist Boudewijn I weigert deze wet te ondertekenen, hij wordt voor 24 uren "gek" verklaard en het is Wilfried Martens die als premier tekent.

Wat staat er in die diverse nieuwe wetten? Alle teksten erkennen dat er een diepe verandering is opgetreden in de gewoontes, maar weigeren toe te geven op de feministische eisen. De teksten proberen de strijd af te remmen, abortus wordt geen recht, het wordt toegelaten als er een risico bestaat voor de vrouw. In de meeste wetten worden er voorwaarden gesteld en is er een tijdslimiet, vaak 12 weken. Bovendien kunnen artsen een "gewetensclausule" invoeren om te weigeren een abortus uit te voeren. In België wordt er een evaluatiecommissie opgericht om de evolutie van het aantal ingrepen te volgen.

Vooruitgang op wettelijk vlak

De wetten betekenen echt een vooruitgang voor de vrouwen, het gevaar van repressie en ook de levensgevaarlijke clandestiene abortussen kunnen nu vermeden worden.

Maar deze stap vooruit heeft ook zijn beperkingen, nergens heeft de vrouw het recht totaal zelfstandig te beschikken over haar eigen lichaam.

"Baas in eigen buik" is zeker nog geen realiteit, abortus wordt nog steeds als een "probleem" gezien en ervaren. Na het stemmen van de wet in 1990 in ons land, werden er ook wetten gestemd in Duitsland (1995), Portugal (na een referendum in 2007), of werden de bestaande wetten gewijzigd (in Frankrijk in 1992 en 1993, in Spanje in 2010).

Vertrekkende van deze wetten, moet er nog steeds actie gevoerd worden opdat abortus voor iedereen betaalbaar (ziekenfonds!) en realiseerbaar (geografische spreiding van ziekenhuizen en centra die abortus uitvoeren) wordt binnen een zo kort mogelijk termijn. Bovendien is abortus nergens een fundamenteel recht geworden. Zo zien we vandaag in Frankrijk dat verschillende diensten die abortus uitvoeren in openbare ziekenhuizen gesloten worden, officieel omdat er moet bespaard worden! Waakzaamheid blijft dus geboden. In

België krijgen de abortuscentra overheidssteun van de gewesten, zij kunnen de morning-after pil en de anticonceptiepill gratis geven, jongeren beneden de 21 jaar betalen minder voor condooms.

Directe aanvallen en achterbakse manoeuvres

Waar arbeiders en arbeidsters nieuwe rechten veroveren door hun strijd en zelforganisatie, zullen bourgeoisie en

reactionaire krachten die rechten aanvallen wanneer de krachtsverhoudingen zich wijzigen. Het formele recht wordt behouden maar de toepassing ervan wordt bemoeilijkt. Zo proberen de tegenstanders van abortus dat recht uit te hollen door venijnige aanvallen. In Frankrijk heeft de Pro Vita beweging bekomen dat een doodgeboren foetus kan ingeschreven worden in het trouwboekje en zo erkend worden als menselijke persoon. In Litouwen bestaat er een groot gevaar van achteruitgang en zowel in Spanje als in Frankrijk mobiliseerden de tegenstanders van het zelfbeschikkingsrecht van de vrouwen in 2009 en in 2010.

Op 28 maart 2010 komt er een "Mars voor het Leven" in Brussel. Aan ons om hiertegen te mobiliseren en aan te tonen dat deze reactionaire groepen beter kunnen verwezen worden naar de vuilbak van de geschiedenis. ■

www.eestorey.com/blog/wp-content/uploads/2009/11/abortion_1971_2.jpg and http://harpymarx.wordpress.com/2008/10/08/liberalise-abortion-rights-support-a-womans-right-to-choose/

Antikapitalisme en de strijd voor het klimaat

door Daniel Tanuro

Inleiding op de resolutie "De kapitalistische klimaatverandering en onze taken", 16de Congres van de Vierde Internationale.

Drie miljard mensen missen het essentiële. Om in hun behoeften te voorzien is er een verhoogde productie van materiële goederen nodig. En dus een groter energieverbruik. Deze energie is vandaag voor 80% van fossiele oorsprong en produceert broeikasgassen die het klimaatsysteem ontwrichten.

We kunnen ons niet veroorloven het klimaat verder te verstoren. We zijn niet zeer verwijderd van een keerpunt, wat betekent dat oncontroleerbare en onomkeerbare verschijnselen zich binnen een meetbare tijd zullen voordoen. De mensheid zal voor het eerst in haar geschiedenis en de aarde zal voor het eerst sinds meer dan 65 miljoen jaar een wereld worden zonder ijs. Een wereld waar het zeepeil ongeveer 80 meter hoger zal zijn dan vandaag.

Leven zonder steenkool, aardolie en aardgas?

Het volledig verdwijnen van het ijs is niet voor morgen, want dit proces kan tot duizend jaar in beslag nemen. Maar binnen twintig, dertig of veertig jaar kan dit mechanisme op gang komen en een zeespiegelstijging geven van meerdere meters voor het einde van deze eeuw. Om dit te beletten moeten we binnen twee of drie generaties volledig stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen om de uitstoot van broeikasgassen radicaal te verminderen.

Leven zonder steenkool, aardolie en aardgas? Het is technisch mogelijk, de hernieuwbare energiebronnen zijn in staat hun taak over te nemen. Maar in de korte tijdsspanne die we hebben, is een dergelijke energietoetsing in de praktijk slechts mogelijk wanneer ze gepaard gaat met een belangrijke vermindering van het energieverbruik. Die belangrijke daling van

het energieverbruik kan niet gerealiseerd worden door een verhoging van de energie-efficiëntie op zich, er is een vermindering van de materiële productie en van het transport van materialen nodig.

Een gigantische uitdaging

Deze feiten volstaan om te begrijpen en aan de mensheid duidelijk te maken dat we voor een gigantische uitdaging staan. Dit wordt de hoofdbekommernis van de 21ste eeuw. Deze uitdaging zal ook bepalend zijn voor de tussenkomst van de revolutionaire marxisten en van heel de arbeidersbeweging.

Het is een tweevoudige uitdaging waarop het kapitalisme geen sociaal en evenmin ecologisch antwoord kan geven. Of juist: het kan hierop geen voor de mensheid bevredigend antwoord geven. Dit tweevoudig onvermogen heeft een enkele oorzaak: het doel van het kapitalisme is niet de productie van gebruikswaarden om aan eindige menselijke behoeften te voldoen, maar wel de potentieel oneindige productie van ruilwaarde en dit door de vele, elkaar concurrerende kapitalen, gevestigd in rivaliserende Staten.

Volgens Schumpeter is kapitalisme zonder groei een contradictio in terminis. Er is nu inderdaad sprake van een relatieve dematerialisatie van de productie, maar zij wordt meer dan gecompenseerd door de toename van de hoeveelheid geproduceerde koopwaar.

Sociaal kapitalisme een illusie

Het is precies de dynamiek van accumulatie die maakt dat zowel "groen kapitalisme" als "sociaal kapitalisme" een illusie zijn. Er bestaat ongetwijfeld meer en meer groen kapitaal, en dat levert een mooie meerwaarde op. Maar dat vervangt niet het vervuilende kapitaal: het komt er bij en het is het dominerende vervuilende kapitaal dat het ritme bepaalt, de technologiekeuzes en de manier waarop ze worden toegepast. Het recente verleden is er het bewijs

van. Kijk naar Barack Obama: tijdens de presidentscampagne beloofde hij dat de vervuiler zou betalen om zo massaal groene energie te ondersteunen (150 miljard dollar in 10 jaar) en de armsten te helpen bij stijgende energieprijzen. Deze politiek zou vijf miljoen banen scheppen. Van al deze goede voornemens bleef echter niets over na de crisis van de subprimes. Zoals in de EU zullen de vervuilers van de USA gratis vervuilingrechten ontvangen, zullen ze die rechten met winst verkopen en ze doorrekenen aan de verbruikers.

De kapitalistische klimaatpolitiek versterkt nog de kapitalisten die het klimaat vernietigen. Dit toont de sterkte van de patronale lobby van de fossiele energie en de hiermee verbonden sectoren zoals de auto-industrie, scheepsbouw, vliegtuigbouw, petrochemie en anderen. Het bevestigt de marxistische analyse dat monopoliesdegelijkschakeling van de winstvoet kunnen afremmen. Dit vermogen is zo sterk in het geval van de fossiele brandstoffen omdat het steunt op het eigendom van olievelden, mijnen enz., dus op een grondrente.

Het resultaat is overduidelijk: in alle landen stellen de klimaatplannen uitstootverminderingen van broeikasgassen voor die in niet eens de helft zijn van wat er nodig is. Bovendien vergroten deze plannen de sociale ongelijk-

heid en bevatten ze ook keuzes ten gunste van gevaarlijke technologieën: kernenergie, massale productie van agrobrandstoffen en CO2 afvang en -opslag (de zogenaamde "schone" steenkool). Dit is het algemeen kader waarin we de trieste vertoning van Kopenhagen moeten plaatsen: volgens de mediacampagne zou hier een nieuw ambitieus en dwingend internationaal verdrag getekend worden, de opvolger van het Kyoto Protocol, maar het liep op niets uit. Er zijn geen becijferde doelstellingen, geen termijnen, zelfs geen referentiejaar om uitstootverminderingen eraan te meten. Kopenhagen zou wel eens het begin kunnen zijn van de draai naar een politiek die nog gevaarlijker is dan die van het Protocol. Het afgesloten akkoord maakt immers dat de 25 grootste vervuilers grotendeels ontsnappen aan de wetenschappelijke druk van het IPCC en aan het principe van

de gemeenschappelijke maar gedifferentieerde verantwoordelijkheid. Het akkoord tussen het imperialisme en de nieuwe opkomende kapitalistische machten, is puur bedrog. Ze hebben de atmosfeer onder elkaar verdeeld ten nadele van de volkeren, de werkers en de armen van de wereld.

De conferentie van Cancun in december zal deze draai hoogstwaarschijnlijk bevestigen. Op basis van de huidige nationale klimaatpakketten kan men een wereldgemiddelde oppervlaktetemperatuurstijgingprojecteren tussen 3,2 en 4,9°C in 2100 (ten opzichte van de 18de eeuw).

+4°C = een ramp

We moeten niet vervallen in doemdenken. Het oproepen

van apocalyptische perspectieven en de hoogdringendheid worden inderdaad door sommigen gebruikt om te pleiten voor opofferingen die de verantwoordelijkheid van het kapitalisme wegmoffelen. Maar een temperatuurstijging van 4°C zou ongetwijfeld een sociale en ecologische ramp zijn.

We moeten de dreiging juist inschatten. Het gaat niet om de toekomst van de planeet, noch om de toekomst van de Aarde, en zelfs niet om het overleven van de menselijke soort. Buiten de inslag van een asteroïde, is een groot kernongeval waarschijnlijk het enige wat het overleven van onze soort in gevaar kan brengen. De klimaatverandering is niet levensbedreigend voor de soort als dusdanig. Maar ze zal wel de levensomstandigheden van de drie miljard mannen en vrouwen die nog steeds het essentiële niet hebben, zwaar verslechteren. Ze betekent wel een bedreiging voor het fysieke overleven van honderden miljoenen mensen, die het minst verantwoordelijk zijn voor de opwarming.

photomontage: Little Shiva

In zijn "Late Victorian holocausts" beschrijft Mike Davies in detail de verschrikkelijke hongersnoden die aan het einde van de 19de eeuw miljoenen slachtoffers hebben gemaakt. Ze waren het gecombineerde resultaat van een uitzonderlijk sterke El Niño-episode en van de vorming van de wereldmarkt voor landbouwproducten. We mogen ons opnieuw aan dergelijke tragedies verwachten. Maar met dit verschil dat het drama dit keer uitsluitend zal te wijten zijn aan de winsthonger van het grootkapitaal, van de monopolistische sectoren die gebaseerd zijn op fossiele brandstoffen in het bijzonder.

We kunnen meer precies aanduiden wat het onvermogen van het kapitalisme is tegenover de uitdaging. Lenin zei: "Voor het kapitalisme bestaat er geen situatie zonder uitweg". Dat is juist. Maar deze keer zal de oplossing bijzonder barbaars zijn.

Crisis van het kapitalistisch systeem

De ecologische en de economische crises zijn duidelijk één en dezelfde crisis: de crisis van het kapitalistisch systeem. De term ecologische crisis is bedrieglijk: het is niet de natuur op zichzelf die in crisis is, maar de verhouding tussen de maatschappij en de natuur. Het is niet het klimaat dat in crisis verkeert en de verstoring ervan wordt niet veroorzaakt door de "menselijke activiteiten" in het algemeen. Ze wordt veroorzaakt door een bepaald soort activiteit, die historisch bepaald is en gebaseerd is op fossiele brandstoffen. De ecologische crisis is met andere woorden niets anders dan een gevolg van de diepe systeemcrisis van het kapitalisme.

Wat te doen?

Het realiseren van het recht op ontwikkeling, het voldoen aan de maatschappelijke noden en de noodzaak om binnen de komende veertig jaar een radicale uitstootvermindering tot stand te brengen, dat alles kan alleen maar gebeuren wanneer we een radicaal antikapitalistisch standpunt innemen. Ik beperk me hier tot de belangrijkste te nemen maatregelen: nutteloze en schadelijke productie afschaffen; de overgang naar een ander energiesysteem plannen; hernieuwbare bronnen opbouwen en energie-efficiëntie ontwikkelen, onafhankelijk van de kostprijs (in functie van de thermodynamische rationaliteit en niet in functie van de winst); massale gratis overdracht van schone technologieën naar

de volkeren van het Zuiden, via de openbare diensten in die landen; op poten zetten van een wereldfonds voor aanpassing aan de gevolgen van de opwarming in de arme landen; steun aan de biologische landbouw tegen de agrobusiness; herlokalisering van grote delen van de productie, eerst en vooral in de landbouw; herverdeling van de rijkdommen door de inkomsten uit kapitaal te herverdelen; radicale arbeidstijdvermindering en verlaging van het arbeidsritme, zonder loonverlies, met evenredige aanwervingen; onteigening van de energiesector en van de financiële sector ...

Men zegt ons "dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan". Juist, maar het eerste wat we moeten doen, ... is er voor uitkomen! En dat is voor ons als Internationale het eerste wat ons te doen staat: het zeggen. Dit zal ons niet isoleren, wel integendeel. De strijd tegen de klimaatverandering verleent een belangrijke geloofwaardigheid aan het antikapitalistisch alternatief. De omvang van het probleem, het globale en dringende karakter ervan, de monsterlijke onrechtvaardigheid van de voorzienbare gevolgen, dat maakt het mogelijk te pleiten voor een radicale breuk met de veralgemeende warenproductie. Omdat de inzet zo groot is, gaat het om meer dan een politieke keuze, het gaat om de keuze van een beschavingsmodel. Het gevaar voor het klimaat, veroorzaakt door het kapitalisme, geeft ons de mogelijkheid het communisme als een echt beschavingsalternatief naar voor te schuiven. Het project waarin de menselijke gemeenschap de gemeenschappelijke natuurlijke rijkdommen, rationeel en voorzichtig in zelfbeheer neemt en zo een goed leven verzekert aan allen. In tegenstelling tot vage antiliberaal projecten, versterkt de strijd tegen de klimaatverandering ons in de keuze van een klare antikapitalistische lijn en tegen elke deelname aan regeringen die het kapitalisme beheren.

Op strategisch vlak is de strijd voor het klimaat onlosmakelijk verbonden met de algemene strijd van de uitgebuite en de onderdrukten. Alleen zij kunnen die strijd met succes voeren: de arbeidersklasse, de jongeren, de vrouwen, de armen, de kleine boeren,

de inheemse volkeren. De arbeidersklasse zal hierin een hoofdrol spelen, zij, als enige, kan de grondslag voor een andere productiewijze leggen en ze kan beslissen wat, hoe, waarom, voor wie en hoeveel er geproduceerd wordt.

Maar we moeten ook beseffen dat de strijd voor het milieu en voor het klimaat moeilijk ingang vindt in de arbeidersbeweging. Dat komt door de positie van de loontrekkenden als meest uitgebuite klasse, gescheiden van de productiemiddelen en ook van de natuur als productiemiddel. Waarbij de arbeidersklasse deze door het kapitaal ingepalmde productiemiddelen als aan hen vijandige krachten beschouwt.

We kunnen hieruit besluiten dat de mogelijkheid om de klassenstrijd een meer ecologisch karakter te geven, afhankelijk is van de klassenstrijd zelf. Hoe meer de werkers nederlagen lijden, versplinterd, of ontmoedigd worden, des te meer zij de verdediging van het klimaat als een bedreiging zien en des te meer de kapitalistische klasse effectief de verdediging van het klimaat als voorwendsel zal kunnen gebruiken om arbeidersklasse verder aan te vallen. In die context wordt het toegenomen milieubewustzijn een verscheurende persoonlijke keuze tussen de consument die zich bewust is van de noodzakelijke soberheid en de producent die vreest voor zijn baan.

Wanneer de strijd van de arbeiders succes kent en ze meer zelfvertrouwen krijgen, zullen ze de milieuproblemen kunnen aanpakken en er gezamenlijk, als producenten en als consumenten van die eigen productie, de noodzakelijke antikapitalistische oplossingen aan geven.

Een voor de uitgebuite en onderdrukte massa's gunstigere krachtsverhouding is de noodzakelijke voorwaarde voor een antikapitalistische, echte oplossing van de klimaatcrisis. Maar die noodzakelijke voorwaarde volstaat niet; het is immers niet mogelijk het ecologisch gevecht naar een latere fase te plaatsen. Want naast de urgentie, draagt het milieuvraagstuk ook een aantal kenmerken waardoor het antikapitalistisch bewustzijn in botsing komt met nog grotere moeilijkheden dan dit het geval is op andere terreinen.

Hieruit vloeien drie besluiten voort:

Ten eerste, het belang van de opbouw van een politiek instrument, van een antikapitalistische partij die de dubbele sociale en ecologische crisis kan analyseren. Meer dan ooit is de noodzaak van een dergelijke partij en van een revolutionaire Internationale als collectieve intellectueel aangetoond;

Ten tweede, het belang van een eisenprogramma dat de sociale en ecologische dimensies van de kapitalistische crisis concreet met elkaar verbindt. Sleutelkwestie is hier de klimaatcrisis, omdat zij aan het idee van een globaal maatschappelijk alternatief een nieuwe geloofwaardigheid geeft. Ze geeft tegelijkertijd opnieuw het nut aan van een overgangsprogramma dat een brug slaat tussen de huidige toestand en dat globale alternatief;

Ten derde is er het belang van de sociale dialectiek die de arbeidersvoorhoede zal helpen haar rol te spelen. Het is geen toeval dat de boeren, de inheemse volkeren en de jeugd vooraan staan in de sociale mobilisaties voor het klimaat. De jongeren vechten voor hun toekomst, tegen een monsterlijke samenleving waarvan de verantwoordelijken weten wat er aan de hand is, maar laten begaan. De boeren en de inheemse volkeren zijn, in tegenstelling tot de arbeiders, niet afgesneden van hun productiemiddelen, en vooral niet van het land. Het kapitalistisch systeem heeft hen ter dood veroordeeld. Zij hebben begrepen dat het gevecht voor het klimaat een onderdeel is van hun globale strijd en er een formidabele aanvullende legitimiteit aan geeft. "De boeren en de boerinnen kunnen de door de agrobusiness opgewarmde planeet afkoelen" zo luidde het communiqué van Via Campesina van vlak voor Kopenhagen. Ook de werkers kunnen de planeet afkoelen. Door te produceren voor de behoeften en niet voor de winst, door de arbeidstijd radicaal te verkorten, enz. Het convergeren van de sociale bewegingen helpt hen bewust te worden van de eigen kracht. Vandaar het belang van de conferentie van Cochabamba waarvoor Evo Morales heeft opgeroepen.

Ecosocialisme

Door deze resolutiegoed te keuren, geeft de Internationale zichzelf een ecosocialistische naam. Sommigen staan hier weigerachtig tegenover: "wat voor zin heeft dit, socialisme volstaat toch?". Voor sommige tegenstanders van het ecosocialisme is er niets veranderd. Ze willen niet dat het

zuivere schema van de Oktoberrevolutie wordt vervuild door de ecologische kwestie. Dat is, voor zover ik weet, niet het geval in onze rangen. Anderzijds zijn er kameraden die de radicaal nieuwe combinatie van het sociale en het ecologische aanvaarden, maar de term ecosocialisme zien als een nutteloze toegeving aan de groene partijen. Daarover gaat het hier ook niet.

We kunnen lang discussiëren over het al dan niet bestaan van een ecologie bij Marx. Persoonlijk denk ik dat Marx veel groener was dan wij dachten. Maar ook dat is niet essentieel. Essentieel is dat alle marxistische stromingen de ecologische kwestie hebben gemist, dat sommigen in die houding volharden en dat ze allemaal moeite hebben met het geven van overtuigende antwoorden.

Wanneer we onszelf "ecosocialisten" noemen, wil dat in zekere zin zeggen: "wij hebben het begrepen" of minstens: "we weten dat we iets moeten begrijpen dat we niet hadden begrepen". Het is een nieuw label op de fles, een beetje zoals het schone hemd van Lenin. Een nieuw label kan nuttig zijn. Maar ecosocialisme is veel meer dan een nieuw label. Het concept staat nog in de steigers maar we kunnen toch een aantal punten aangeven waarop het grondig verschilt van het socialisme van generaties militanten, en van het socialisme van onze stroming.

Een ander energiesysteem

Het vertrekpunt is de stabilisering van het klimaat waarvoor een ander energiesysteem nodig is. Een andere technologie voor stroomproductie, warmteproductie en beweging, maar ook een andere landbouw, een andere rationaliteit en een andere ruimte. De opbouw van dit nieuwe energiesysteem zal een werk van lange adem zijn, gekoppeld aan de afbraak van het kapitalistische productieapparaat. Het grijpen van de politieke macht is slechts het startpunt van deze omwenteling.

Het nieuw op te bouwen energiesysteem houdt noodzakelijkerwijs in dat stroomproductie gedecentraliseerd gebeurt – wat nodig is voor het rationeel gebruik van warmte – en dat er een deel van de productie gerelocaliseerd wordt. Decentralisatie en relocalisatie passen perfect in een project van wereldsocialisme en zijn onontbeerlijk voor democratisch zelfbeheer. We moeten toegeven dat die twee bekommernissen niet spontaan naar voor springen in onze programmatorische traditie, die eerder de

nadruk legde op een planning van de productie en de verdeling op wereldschaal.

Een ander nieuw probleem is het belang van de levende arbeid. In ons programma spreken we uitgebreid over de noodzaak te investeren in levende arbeid zoals in de zorgsector, onderwijs, gezondheid, enz. Deze problematiek is ons welbekend. Maar in alle andere sectoren zijn we van mening dat de producenten zullen bevrijd worden van zware lichamelijke arbeid dankzij machines en robots. Dit moeten we betwisten. Het onderhouden van ecosystemen kan immers alleen gebeuren met een verstand en een gevoel dat alleen door menselijke arbeid kan worden geleverd. In het geval van de landbouw is dit overduidelijk: om "de Aarde af te koelen", zoals Via Campesina zegt, moet de agrobusiness de plaats ruimen voor biologische landbouw of coöperatieven. Hiervoor is een grotere inzet van menselijke arbeid onafwendbaar, wat niet betekent dat we moeten terugkeren naar de hak en dat er geen vooruitgang meer zal zijn, waar wel een ander soort vooruitgang.

Het begrip natuur ten slotte moet opnieuw bekeken worden. In het kader van de kapitalistische milieucrisis kan het marxisme de natuur niet louter en alleen bekijken vanuit het standpunt van de productie, als een voorraad van rijkdommen, een werkplaats en een afvalplaats. We moeten de natuur leren bekijken vanuit het standpunt van de natuur zelf, vanuit het standpunt van de grote materiestromen en de voorwaarden voor het functioneren van de ecosystemen. Dit bepaalt in laatste instantie de levensvoorwaarden van de mensheid. Marx heeft in verband hiermee interessante aanduidingen gegeven, aan ons om dit verder uit te bouwen.

De resolutie is nog maar het begin van een theoretische bouwverf waarop de Internationale zeker zal moeten terug komen. Toch is het belangrijk nu al een teken te geven, te tonen dat er bij ons iets beweegt. In december heeft Kopenhagen een bres geslagen. Een massamobilisatie rond globale milieuproblemen is voor het eerst een sociale strijd tegen het systeem geworden: "Change the system, not the climate", "Planet not Profit". Deze internationalistische beweging zal groeien. Ze biedt belangrijke mogelijkheden. Men heeft er niet op ons gewacht voor de uitbouw van een antikapitalistische stroming. Het ligt nu aan ons om ze te versterken. ■

vertaling: Marijke Colle

Begrotingstekort en internationalisering van het Kapitaal in de marxistische theorie

↔ door Ernest Mandel

Dit artikel van Ernest Mandel – een van de grootste marxistische economen uit de tweede helft van de twintigste eeuw – verscheen bijna twintig jaar geleden in Rood. Het is nog steeds actueel, met de groeiende overheidstekorten veroorzaakt door de huidige crisis.

Overheidstekort tegen economische crisis?

De Engelse econoom John Maynard Keynes stelde voor begrotingstekorten te gebruiken om de economische crisis en de werkloosheid te bestrijden. Dit idee werd in vele landen gedeeltelijk overgenomen door de georganiseerde arbeidersbeweging als een vorm van economische relance door grote uitgaven in de sector van de openbare werken. Dat was in België het geval in de jaren dertig met het Plan van de Arbeid van de BWP (Belgische Werklieden Partij, voorloper van de BSP).

In theorie zal een verhoging van de globale vraag (de beschikbare koopkracht) in een land de economische heropleving bevorderen zolang er niet gebruikte productiecapaciteit ter beschikking staat: werklozen, grondstofvoorraden, machines die niet voltijs gebruikt worden, enz. Deze niet gebruikte capaciteit wordt aangewend dank zij de grotere koopkracht die het resultaat is van het begrotingstekort. Maar wanneer deze reserves uitgeput zijn, leidt begrotingstekort onvermijdelijk tot inflatie.

Tegen hogere belastingen. Voor staatsleningen.

Er zit echter een addertje onder het gras. Om te vermijden dat het begrotingstekort tot inflatie leidt, lang voordat de volledige tewerkstelling wordt bereikt, moeten de directe belastingen evenredig met het inkomen stijgen. Maar de burgerij schrijft liever in op staatsleningen dan belastingen te betalen: staatsleningen brengen op, belastingen niet. In de burgerlijke maatschappij van de 20ste eeuw is belastingontduiking een algemeen verschijnsel. Gevolg, een begrotingstekort gaat over het algemeen gepaard aan een groei van de overheidsschuld.

De betalingen verbonden aan die schuldenlast worden alsnog groter in de openbare uitgaven. Daardoor stijgt het begrotingstekort verder, zonder enig gunstig effect op de tewerkstelling. Integendeel: de betaling van de belastingen van de loontrekkenden worden aan de bron afgehouden. De toename van de overheidsschuld betekent dus een herverdeling van het nationaal

inkomen ten nadele van de loontrekkenden en ten voordele van de bourgeoisie.

Productieve investeringen?

De kapitalisten zijn niet verplicht hun bijkomende inkomsten te investeren in de productie. Ze kunnen dat geld sparen en het gebruiken om te speculeren. En zelfs wanneer ze investeren, kan het gaan om rationalisatie investeringen die werkplaatsen vernietigen in plaats van er te scheppen.

Kapitalisten werken immers niet voor het "algemeen belang". Zij willen hun winsten maximaal verhogen. En het is juist dit gedrag dat herhaaldelijk leidt tot toenemende werkloosheid en min of meer lange economische crisissen. Tijdens een dergelijk crisis dalen zowel de hoeveelheid winst als de winstvoet. Het herstel van die winst is voor bourgeoisie een absolute prioriteit. Om dit doel te bereiken, moet uitbuitingsgraad van de loontrekkenden toenemen – marxisten spreken over de meerwaardevoet. Overal worden nu bezuinigingsplannen voorgesteld. "Monetaristische" deflatie en keynesiaanse inflatie zijn twee varianten van dezelfde fundamentele oriëntatie.

Aan alle universiteiten van de wereld wordt in de lessen over ontwikkelingseconomie terecht gezegd dat op lange

termijn, de meest productieve investeringen deze zijn in het onderwijs, de openbare gezondheidszorg en in de infrastructuur. Maar de neoliberale dogmatici vergeten deze elementaire wijsheid: het "evenwicht" van de openbare financiën moeten kost wat kost worden hersteld. Ze besparen op onderwijs, gezondheid en infrastructuur, met op termijn rampzalige gevolgen, ook voor de productiviteit.

Twee strategieën

Tegenover de toenemende internationalisering van het kapitaal en de groeiende macht van de multinationale ondernemingen, zijn er slechts twee mogelijke strategieën voor de loontrekkenden en activisten van de nieuwe sociale bewegingen. De eerste is de klassensamenwerking met de eigen bourgeoisie, tegen "de" Duitsers, "de" Britten, "de" Spanjaarden (elders zijn het "de" Japanners, en zelfs "de" Mexicanen), werknemers en werkgevers samen. Dit is ideologisch reactionair, het versterkt bovendien het chauvinisme, het egoïsme op korte termijn, de vreemdelingenhaat en het racisme. Dit is politiek knoeiwerk.

Multinationals vinden altijd een land waar de lonen lager zijn, de werkomstandigheden harder, de democratische vrijheden beperkter. Wanneer we dus deze weg inslaan, komen we terecht in een neerwaartse spiraal van dalende inkomens, slechtere werkomstandigheden en minder vrijheid. Het is de gelijkenschakeling naar beneden.

De tweede, en enige doeltreffende weg, is die van de samenwerking tussen de loontrekkenden en hun bondgenoten van alle landen, tegen de bazen. Het doel is het behoud van alle verworvenheden en het geleidelijk optrekken van de lonen, de sociale zekerheid en de werkomstandigheden van de loontrekkenden tot het niveau van de landen met de beste voorwaarden. Dat is de logica van gelijkenschakeling naar boven toe.

De prioriteit is buitenparlementaire massa-actie. Dat betekent niet dat we wettelijke initiatieven in nationale parlementen, of zelfs in het Europees Parlement, verwerpen. Dit houdt ook een beslissende morele dimensie in; het heropenen door de arbeidersbeweging, door de loontrekkenden en hun bondgenoten, van het principe van de solidariteit dat prachtig wordt uitgedrukt in het motto van de Amerikaanse syndicale beweging: "An injury to one is an injury to all" – wie één van ons treft, treft ons allen. ■

Griekenland: Regels van Grieks-Romeins worstelen gelden niet voor Griekse werknemers

↔ door Frank Slegers

In de Grieks-Romeinse stijl van worstelen mag alleen het bovenlichaam bewerkt worden. De Griekse werknemers incasseren echter heel wat slagen onder de gordel. Maar niet alleen voor hen is deze crisis belangrijk. Voor de Europese arbeidersbeweging dreigt een zware nederlaag.

De Griekse overheidsfinanciën staan stevig in het rood, en met de Griekse economie gaat het ook niet goed ⁽¹⁾. Op een bepaald ogenblik werd zelfs gevreesd dat de Griekse overheid niet in staat zou zijn haar financiële verplichtingen na te komen, en een betaalstaking zou afkondigen. Omdat het vertrouwen in de Griekse overheidsfinanciën zoek is eisen de financiële markten van de Griekse regering een hoge rente op nieuwe leningen. Zo kwam een speculatiegolf op gang tegen de Griekse overheidsfinanciën ⁽²⁾.

Onder druk van die speculatiegolf heeft de Griekse regering beloofd het overheidstekort dit jaar met 4 procent van het BBP terug te schroeven, en het tegen 2012 onder de 3 procentgrens te houden. Dat vereist draconische maatregelen die dreigen de economische conjunctuur verder te verstikken, en zo de overheidsfinanciën nog meer in moeilijkheden te brengen. Twintig procent van de Grieken leeft al onder de Europese armoedegrens. De Griekse werknemers hebben de afgelopen periode veel schulden gemaakt. Een drastisch besparingsplan haalt in die omstandigheden alle leven uit de economie.

Euro onder druk

Een Grieks staken van betalen zou een belangrijk precedent zijn. Tot nog toe gingen er van uit dat landen als Griekenland gezonde financiën hebben dank zij de sterke euro en de strenge normen voor overheidsfinanciën in de eurozone: volgens de Europese verdragen mag het jaarlijks overheidstekort van een land in de eurozone immers nooit hoger zijn dan 3 procent van het BBP, en mag de totale overheidsschuld niet boven 60 procent van dit BBP komen. In tijden van crisis mogen deze grenzen tijdelijk wel worden overschreden, op voorwaarde dat er gewerkt wordt aan een terugkeer naar de normen.

Wanneer één land in de eurozone over kop gaat is het hek van de dam en

komen ook andere landen met zwakke overheidsfinanciën in de eurozone in het vizier van de financiële markten. Griekenland is immers verre van het enige land met een groot overheidstekort, integendeel. De economische en financiële crisis heeft in vele landen sporen nagelaten.: Spanje, Portugal, Italië, Ierland,... Spanje is de vierde economie van de eurozone. Dat straalt dan weer af op de euro. Griekenland

is niet meer dan het zwakste broertje waarop de financiële markten de soliditeit van gans de eurozone testen. De speculatie nam daarom niet alleen Griekenland, maar ook de euro in de tang. Op de financiële markten zou 7,5 miljard dollar ingezet zijn op een daling van de euro.

Onderlinge afhankelijkheid

Niet alleen door de euro zijn de Europese economieën vandaag sterk verbonden. Ook de financiële sector is grensoverschrijdend. Grote financiële groepen uit Duitsland en Frankrijk hebben bijvoorbeeld voor veel geld overheidsobligaties en daaraan gekoppelde credit default swaps uit de zwakke eurolanden in portefeuille. Omdat de financiële markten ondoorzichtig zijn is het moeilijk erachter te komen wie waar aan welke risico's is blootgesteld, wie welke overheidspapieren en afgeleide producten in portefeuille heeft, en of de laatste in de ketting wel voldoende middelen heeft om in geval van een betaalstaking door één of ander land zijn verplichtingen na te komen. Dat draagt bij aan een algemeen klimaat van wantrouwen en werkt speculatieve bewegingen in de hand. Wat dat betreft is er dus niets veranderd sinds het uitbreken van de financiële crisis in 2007.

De Europese landen zijn ook meer en meer onderling afhankelijk voor economische groei. De landen in het Zuiden van Europa mogen boven hun stand hebben geleefd, maar dit kwam vooral de Duitse export ten goede. Van de Duitse export gaat 43 procent naar landen van de eurozone. Als het in de armere landen slecht gaat heeft dat dus onvermijdelijk zijn weerslag op het economisch klimaat in Duitsland. Volgens de meest recente cijfers groeide de economie van de eurozone in het laatste kwartaal van 2009 met een amechtige 0,1 %. Saneringsplannen in Griekenland, Spanje, Portugal, Ierland,...., zullen niet helpen.

De economieën van de Europese lidstaten zijn onderling dus erg afhankelijk, zodat een gezamenlijk Europees economisch beleid zich opdringt. Maar van een gezamenlijke aanpak van de ontwikkeling van Europa is geen sprake.

De euro

Men hoort wel eens zeggen dat Griekenland tot nog toe vooral geprofiteerd heeft van de

euro. Een nationale Griekse munt zoals de drachme zou al lang het slachtoffer geworden zijn van speculanten, met als gevolg een devaluatie, welvaartsverlies, import van inflatie, hoge rentes op de overheidsschuld, enz. Volgens deze opinie is de euro voor zwakke lidstaten een zegen, en ontbreekt in Europa enkel nog een economische regering om spanningen binnen de eurozone het hoofd te kunnen bieden.

Maar is dat wel zo? Volgens een hoofdartikel van Business Week is de euro vooral een zegen voor Duitsland, en wel om twee redenen. Ten eerste worden Duitse exporteurs door armere landen in de eurozone betaald in sterke euro's. Dat incasseren zij liever dan drachmen, lires of peseta's. Ten tweede heeft Duitsland door het harde sociaal beleid van de roodgroene regering van Gerhard Schröder en door het opvoeren van de productiviteit enorm aan concurrentievermogen gewonnen. Duitsland heeft nu een concurrentievoordeel op de andere landen van de eurozone. Die kunnen dit verlies aan concurrentievermogen niet meer opvangen door devaluaties. Vroeger zou de Griekse regering de drachme kunnen devalueren, zo de import afremmen en de export bevorderen, de economie terug op gang trekken en een gunstig kader scheppen om de problemen aan te pakken. Maar met de euro kan dat dus niet. De Duitsers zitten gebeiteld: zij exporteren, en het dubbel tekort op de Griekse begroting en betalingsbalans is niet hun probleem.

Neoliberaal beton

De euro werd ingevoerd na de val van de Muur, om het verenigde Duitsland vast te klinken in de Europese Unie. Duitsland wilde de mark echter enkel inruilen voor de euro als het niet onrechtstreeks verantwoordelijk kon worden voor de overheidsfinanciën

van andere lidstaten. Daarom werden de zogenaamde "convergentiecriteria" of "normen van Maastricht" ingevoerd: de al vermelde 3 procent en 60 procentnormen, die elke lidstaat dwingen zelf de eigen overheidsfinanciën op orde te houden. Elk voor zich!

De Europese Verdragen verbieden daarom de Europese Centrale Bank financiële steun te geven aan een land dat lid is van de eurozone (artikel 123⁽¹⁾ van het Verdrag over de werking van de Unie. Zie onderaan dit artikel de tekst van enkele artikels uit dit Verdrag). De Bank mag dus niet intekenen op obligaties uitgegeven door een lidstaat van de eurozone, of haar op een andere manier rechtstreeks geld lenen.

Hand in hand met de speculanten

De Bank kan dit wel omzeilen, als de politieke wil er is, bijvoorbeeld door Griekse overheidsobligaties te aanvaarden als onderpand voor haar kredieten aan banken. Maar zij heeft juist twijfel gezaaid of zij nog langer Griekse obligaties als onderpand zou aanvaarden. Indien Moody's in navolging van de twee andere internationale ratingagentschappen de Griekse overheidsobligaties een lagere rating toekent, zou het wel eens kunnen dat Griekse obligaties in Frankfurt niet meer welkom zijn. Je leest het goed: de Europese Centrale Bank laat haar relatie met een lidstaat van de eurozone afhangen van een privaat ratingagentschap. Op die manier gaf zij een enorme boost aan de speculatie tegen Griekenland. Sussende verklaringen van de voorzitter van de Europese Centrale Bank Trichet kwamen er pas toen de speculatie de euro zelf begon te bedreigen.

Europese lidstaten die geen lid zijn van de eurozone en die door de crisis in

financiële problemen kwamen werden met de zegen van de Europese Centrale Bank onder de curatele geplaatst van het Internationaal Monetair Fonds. Maar binnen de eurozone is dit tot nader order not done. Een tussenkomst van het IMF tast immers de soevereiniteit aan van het "geholpen" land, en dat is binnen de eurozone moeilijk te slikken.

concurrentie uit de andere lidstaten, zonder enige bescherming. Protectionistische maatregelen zijn verboden. Verlies aan concurrentievermogen opvangen door een devaluatie van de nationale munt kan niet. Op financiële hulp van Europa hoeft je niet te rekenen. De vrijheid van verkeer van kapitaal maakt het moeilijk de rijken fiscaal aan te pakken, als de wil daarvoor

bedreiging voor de euro als zodanig, en was de onderlinge afhankelijkheid van de Europese economieën groter dan men tot nog toe had gedacht.

Onder druk van die feiten is er nu sprake van een sterker Europees economisch beleid, een Europese "economische regering". Maar lees de kleine lettertjes: het is niet de bedoeling op Europees niveau voluntaristische initiatieven te nemen om de ongelijke ontwikkeling tussen de lidstaten bij te sturen. De "versterking" van Europa is er enkel op gericht strengere controle uit te oefenen op het beleid van de lidstaten opdat zij niet zouden proberen zich te onttrekken... aan de werking van de markt.

Zo wil men Eurostat meer bevoegdheden geven om de nationale boekhoudingen te controleren, al werd dit plan snel afgezwakt, blijkbaar omdat de meeste lidstaten toch liever geen Europese pottenkijkers willen binnenhalen.

Even was er sprake van de Europese Raad meer bevoegdheden te geven. Maar dit houdt het gevaar in dat het sociaal verzet Europese vormen aanneemt door zich te richten tegen politieke organen van de Europese Unie. Daarom werd gehoor gegeven aan een voorstel van Otmar Issing, de Duitser die lange tijd de dienst uitmaakte in de Europese Centrale Bank, en werd het Internationaal Monetair Fonds ingeschakeld "als expert" om samen met de Europese Centrale Bank de uitvoering door de Grieken van het saneringsplan op te volgen. Dit moet niet alleen de Grieken bij de les houden en de financiële markten nieuw vertrouwen geven, maar ook de woede van de Griekse bevolking afleiden van de Europese Unie naar het IMF, dat wel meer gewoon is!

Onder de gordel

De grote financiële groepen blijven buiten schot, en worden amper bekritiseerd, behalve Goldman Sachs dat de Griekse regering heeft geholpen met het opleuken van de boeken. De aandacht wordt afgewend van de speculanten naar de Griekse werknemers. De slagen onder de gordel tegen de Grieken zijn niet meer te tellen. De Frankfurter Allgemeine Zeitung, de stem van het Duitse financieel kapitaal, stelt de vraag: "Moeten de Duitsers op pensioen gaan niet op 67 jaar maar op 69 jaar, opdat de Grieken zouden kunnen blijven profiteren van hun prepensioenen?". Een liberaal parlements lid vroeg zich in

Volgens sommigen zou ook hulp van lidstaat tot lidstaat binnen de eurozone juridisch niet kunnen. Aldus bijvoorbeeld een studie besteld door het Duitse Parlement, al zegt die studie ook dat het wél kan in crisissituaties.

Volgens de laatste berichten is er toch een noodpakket van 20 à 25 miljard dollar voor Griekenland in de maak, dat gefinancierd zou worden door lidstaten van de eurozone, in verhouding tot hun participatie in het kapitaal van de Europese Centrale Bank. Maar die hulp wordt afhankelijk gemaakt van het doorvoeren van drastische saneringen in Griekenland. Door het combineren van lekken en ontkenningen over hulplannen wordt de speculatie tegen Griekenland door Duitsland en andere eurolanden bespeeld als chantagemiddel.

Zowel de Europese Centrale Bank als de grote eurolanden spelen zo de speculanten uit tegen Griekenland. Samengevat is de situatie de volgende. Binnen de eurozone is elke lidstaat blootgesteld aan de

al zou bestaan, wat niet het geval is. De enige "variabelen" waaraan een getroffen land nog kan sleutelen: de lonen, de sociale zekerheid, de openbare diensten,...

Dit is geen kwestie van beleid. Deze neoliberale "oplossingen" zitten gebetonneerd in de verdragen en de structuur van de Europese Unie zelf. De dagdromerijen van koele EU-minnaars over een Europees economisch beleid volstaan niet om deze harde politieke realiteit te veranderen.

De financiële en economische crisis

Heel wat economen hadden sinds lang kritiek op de constructie van de euro, maar tot voor kort waren er in de praktijk geen problemen. De Grote Recessie heeft echter abrupt een einde gemaakt aan de lange wittebroodsweken van de euro. Plots bleek niet alleen dat er lidstaten binnen de eurozone waren die over de kop konden gaan, maar bovendien bleek dit een

het Duitse Parlement af of een alcoholicus geholpen was door hem een nieuwe fles schnaps te geven. De hetze werkt. Volgens een opiniepeiling zou de meerderheid van de Duitsers Griekenland desnoods uit de eurozone willen gooien, en verzet meer dan twee derde van de Duitsers zich tegen het geven van financiële steun. Het antwoord liet overigens niet op zich wachten: vanuit Griekenland werden de Duitsers herinnerd aan het feit dat ze nog schulden hadden uit de tweede wereldoorlog! So much voor de eenheid van de volkeren!

Wie heeft er belang bij een dergelijk klimaat te scheppen? Het staat de Europese Unie toe het financieel kapitaal ongemoeid te laten, en zich te keren tegen de Griekse regering. Daarbij zijn alle middelen goed: sommige voorzien in de verdragen, andere niet.

In geval van een "buitensporig overheidstekort" voorziet artikel 121⁽⁴⁾ van het Verdrag over de Werking van de Unie sinds het Verdrag van Lissabon een "name and shame"-procedure: wie niet luistert wordt publiek te kakken gezet. Dit artikel werd in de Griekse crisis voor het eerst gebruikt.

Artikel 122⁽²⁾ voorziet wel een uitzondering in geval van buitengewone omstandigheden, maar de Grote Recessie is blijkbaar niet buitengewoon genoeg.

Artikel 121⁽⁴⁾ geeft de Europese Unie de mogelijkheid aan onwillige landen een beleid op te leggen. Dat deed Ecofin, de Raad van Minister van Economie en Financiën, op 16 februari: "De Raad roept Griekenland daarom op zo snel mogelijk en te beginnen in 2010 een stoutmoedig en alomvattend pakket van structurele hervormingen uit te werken en toe te passen. Bijzondere maatregelen zijn nodig in verband met de lonen, de hervorming van de pensioenen, de hervorming van de gezondheidszorg, de overheidsadministratie, de productenmarkt, het kader waarin zaken worden gedaan, de productiviteit en de groei van de tewerkstelling". Herverdelen? De rijken doen betalen? De financiële instellingen belasten? Het ontbreekt allemaal in het Europese verlanglijstje.

De Europese Verdragen voorzien ook mogelijke sancties. Maar er zal nog veel water naar de zee vloeien voor die worden toegepast, want ook machtiger landen dan Griekenland zitten met een groot overheidstekort.

Zoals hoger gezegd heeft de Europese Unie echter andere drukmiddelen om

kleine garnalen zoals Griekenland aan te pakken, die niet in de verdragen voorzien zijn, maar des te efficiënter werken: twijfel laten bestaan over de bereidheid van de Europese Centrale Bank of de lidstaten om Griekenland bij te staan, en zo speculatief kapitaal mobiliseren als stoottroepen om een saneringsplan af te dwingen.

Helemaal bitter wordt het als je weet dat de speculanten gebruik kunnen maken van goedkoop geld dat wordt ter beschikking gesteld door de Europese Centrale Bank zelf. Banken kunnen lenen bij de ECB aan 1 %, en dit geld nu lenen aan de Griekse overheid aan 7 %, voor leningen in sterke euro...⁽³⁾. De Griekse overheid kan dit geld niet rechtstreeks lenen bij de Europese Centrale Bank.

Griekenland is nog maar een begin

We staan op een keerpunt. Wie zich afvroeg hoe het kapitaal zou slagen ook in het hart van Europa, met zijn sterke arbeidersbeweging, de kosten van de crisis af te wentelen op de wereld van de arbeid moet kijken naar Ierland, Griekenland, Spanje, Portugal,...

Het blijft sociaal riskant, want de werknemers zijn niet vergeten wie voor de crisis verantwoordelijk is. Maar men slaagt erin elke politieke verantwoordelijkheid voor de antisociale bezuinigingspakketten in die landen af te wentelen: die landen leefden boven hun stand en worden nu afgestraft door de financiële markten. Hypocriet wast de politiek zijn handen in onschuld.

De vakbonden zien het anders. In een gemeenschappelijke verklaring na een ontmoeting met de nieuwe permanente voorzitter van de Europese Raad Herman Van Rompuy eisten de Belgische vakbonden dat er geen voortijdig einde gemaakt wordt aan het economisch stimuleringsbeleid. Zij vinden dat Europa een solidariteitsplan met de Griekse regering moet uitwerken: "de inspanningen van Griekenland moeten ondersteund worden in plaats van dit land over te laten aan de internationale marktsspeculatie".

Ook het Europees Vakverbond dringt aan op een sterker Europees beleid, in plaats van blinde saneringsplannen: uitgifte van Europese obligaties om de zwakkere lidstaten toegang te geven tot lage rentevoeten, oprichting van een Europees ratingagentschap en Europese belastingen op financiële transacties. Of om met Joseph

Stiglitz, die de Griekse regering adviseert, te spreken, een Europa met principes zou Griekenland niet laten bloeden.

Maar dit valt in dovemansoren. De Europese leiders luisteren welwillend toe: zij weten dat het Europees Vakverbond niet bereid is haar steun aan de Europese Unie afhankelijk te maken van een koerswijziging. De Europese vakbonden staan daarom weerloos, en ondergaan uiteindelijk gelaten de situatie. Een geplande Europese vakbondsbetoging op 24 maart werd afgelast, omdat een aantal vakbonden (niet de Belgische) niet thuis gaven. Na meer dan 25 jaar Europees neoliberalisme wordt het sociaal verzet nog steeds land per land georganiseerd.

De gevolgen laten zich raden: achteraf zal het moeilijk uit te leggen zijn waarom soortgelijke antisociale plannen niet nodig zijn in de andere Europese landen. Het is immers overal crisis...

(1) In 2009 bedroeg het overheidstekort 12,7 procent van het Bruto Binnenlands Product (BBP), terwijl de totale Griekse openbare schuld gelijk is aan 113 procent van het BBP. De Griekse economie zal dit jaar naar verwachting krimpen met minstens 0,3 procent, en de betalingsbalans staat negatief.

(2) Wanneer de rente op nieuwe obligaties stijgt, daalt de waarde van oude obligaties die financiële instellingen in portefeuilles hebben, en die een lagere rente dragen. Afgeleide producten zoals credit default swaps, waarmee obligaties worden verzekerd, worden duurder. Speculanten proberen munt te slaan uit deze koersschommelingen.

Een regering die geld wil lenen plaatst obligaties op de financiële markten, schuldbewijzen met een vaste rente, waarop wordt ingeschreven door banken, investeringsfondsen en pensioenfondsen. De Griekse overheid heeft voor 300 miljard euro schuld uitstaan. Dit jaar vervallen daarvan voor 35 miljard euro obligaties, 20 miljard in april en mei. Om deze terug betalen moeten nieuwe obligaties geplaatst worden, mogelijk dus aan een veel hogere rente, wat een negatieve spiraal van de overheidsfinanciën op gang kan brengen.

(3) Paul Taylor in de International Herald Tribune van 9 februari.

Themaatje

Het verbod van art. 123⁽¹⁾ aan de Europese Centrale Bank om lidstaten in moeilijkheden te hulp te snellen: "Het verlenen van voorschotten in rekening-courant of andere kredietfaciliteiten bij de Europese Centrale Bank of de centrale banken van de lidstaten ten behoeve van instellingen, organen of instanties van de Unie, centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten, alsmede het rechtstreeks van hen kopen door de Europese Centrale Bank of nationale centrale banken van schuldbewijzen, zijn verboden."

Bron: Uitpers

Turkije & Koerdistan: het einde van de democratische opening?

door Hiznî Girgimi, Veli Ay, Meriç Esin

Sinds juni 2009 draait een groot deel van het nieuws in Turkije om een initiatief van de regerende Partij voor Gerechtigheid en Ontwikkeling (AKP) dat opeenvolgend bekend stond als de 'Koerdische opening', de 'democratische opening' en ten slotte het 'project van nationale unie'. In een staat die op basis van een racistische politiek geprobeerd heeft minderheden weg te zuiveren of te assimileren neemt de zoektocht naar een oplossing voor de Koerdische kwestie paradoxale vormen aan.

Het project van de 'democratische opening' moet in verband gezien worden met de Amerikaanse inval in Irak. In het licht van de verwachte terugtrekking van Amerikaanse troepen in 2011 probeert Ankara zowel goede verstandhoudingen te hebben met de Iraakse Koerden als de Koerdische kwestie in eigen land onder controle te brengen. Het aanknopen van politieke en economische banden met de autonome Koerdische regio in Irak door Turkije heeft voor de Turkse Koerden niks opgeleverd. De omkering van Iran verest bovendien een sterk Turkije, een Turkije dat zijn minderheden onder controle heeft.

De Koerdische kwestie en de PKK

De 'Koerdische kwestie' is al meerdere eeuwen oud en ook gedurende de eerste veertig jaar van de twintigste eeuw braken verschillende malen opstanden uit. De oprichting van de Koerdische Arbeiderspartij (PKK) was een uitdrukking van deze strijd. De PKK oriënteerde zich ideologisch op het 'marxisme-leninisme' en organiseerde Koerdische jongeren en boeren in de strijd tegen de Turkse assimilatiepolitiek en onderdrukking.

Gedurende de jaren tachtig, nog tijdens de Koude Oorlog, kwam de PKK op voor een Koerdische natiestaat, opgebouwd uit de

vier delen van Koerdistan verspreid over Turkije, Irak, Iran en Syrië. In de jaren negentig veranderde de opstelling van de PKK: deze eist nu de oplossing van de Koerdische kwestie binnen de bestaande grenzen en erkenning van de collectieve en democratische rechten van de Koerden. Het programma en de structuur veranderden en de kaders van de PKK pasten zich aan in overeenstemming met de nieuwe oriëntatie. Hoewel voornamelijk bekend

als een guerrillaleger zijn het merendeel van de activiteiten van de PKK sinds twintig jaar politiek en legaal van aard. Dit feit is maar weinig bekend in Europa. Sinds het begin van de jaren negentig, en ondanks het beperkte en rigide karakter van de Turkse wetgeving, heeft de PKK aangezet tot de oprichting van politieke partijen, verenigingen, deelname aan vakbonden, mensenrechtenorganisaties en cetera. De oproep van de gevangene PKK leider Abdullah Öcalan aan de guerrilla om zich terug te trekken in Iraaks en Iraans gebied past in dit perspectief. Het Turkse leger heeft echter gebruikt gemaakt van de gelegenheid om de eigen operaties op te voeren; meer dan 500 guerrilla's zijn gedood tijdens de terugtocht.

De operaties tegen zowel de guerrilla's als de Koerdische politieke en sociale organisaties zijn opgevoerd. Het politieop-

treden van april 2009, paradoxaal kort voor 'de democratische opening' en het verbod van de Koerdische Democratische Volkspartij (DTP) zijn de meest recente uitingen van een beleid met als doel om de Koerden politiek buitenspel te zetten.

De 'democratische opening' in de praktijk De wapenstilstand op 13 april 2009 afgekondigd door de PKK ging vooraf aan het project van de 'democratische opening'. Gedurende

deze periode zei Ankara te proberen een oplossing voor het Koerdische vraagstuk te vinden. Het Turkse leger ondernam in deze tijd echter 270 operaties, 7 maal sloeg de PKK terug. De politie hield meer dan 1500 personen aan, 750 mensen werden gevangengezet. Onder hen meer dan 120 jongeren tussen de 12 en 18. Onder een door de AKP in 2005 ingevoerde antiterrorismewet kunnen minderjarigen als volwassenen terecht worden. Onder de aangehouden personen bevinden zich meerdere gemeenteraadsleden uit Koerdische gebieden en kaderleden van de DTP. De DTP komt op voor rechtvaardigheid voor de Koerden en neemt een

positie in die vergelijkbaar is met de huidige eisen van de PKK. Mensen die tijdens de gemeenteraadsverkiezingen werden opgepakt speelden vaak een belangrijke rol in de Koerdische verkiezingscampagnes. De arrestaties van Koerdische activisten en politici, het verbod van de DTP, de operaties tegen de revolutionaire bewegingen en de beschuldigingen van terrorisme tegen vakbonds- en mensenrechtenactivisten laten de werkelijke bedoelingen van de Turkse staat zien: het vernietigen van de politieke structuren die de rechten van de Koerden verdedigen en het kort houden van de vakbonden en revolutionaire bewegingen.

De Turkse staat is deel van het probleem. Haar beleid van ontkenning, uitsluiting en vernietiging dooft de hoop op een democratische, rechtvaardige oplossing van de Koerdische kwestie. ■

NAVO en Karzai op zoek naar lieve Taliban

Pakistan wil helpen in ruil voor "vriendschappelijk" Kaboel

door Freddy De Pauw

De NAVO en Hamid Karzai, frauduleus herkozen tot president van Afghanistan, zoeken via allerlei wegen uit de impasse te geraken. Geld speelt nauwelijks een rol: bijkomende kredieten voor de oorlogsvoring en geld om Talibanstrijders te doen overlopen zijn twee elementen van de "nieuwe strategie". Tegelijk kon Karzai er de NAVO van overtuigen (het scenario was wel bij voorbaat afgesproken) om met Taliban te onderhandelen. De Amerikaanse president Barack Obama stelt dat allemaal voor als een aanloop naar volledige terugtrekking. Houdt hij alleen zichzelf voor de gek?

Het offensief van februari in de provincie Helmand moet de indruk wekken dat de Amerikaanse troepen en hun westerse bondgenoten op het terrein de Taliban terugdringen. Officieel wordt het voorgesteld alsof een van de laatste bolwerken van de Taliban ingenomen zijn. Het doet zo erg aan de oorlog in Vietnam denken waar de zegebulletins vooral voor zelfbedrog zorgden.

Zo bijvoorbeeld Kandahar, de tweede stad van het land, waar alleen een kleine zone rond de woning van de gouverneur en die van de broer van Karzai onder controle van de regering staat. In de rest van de stad patrouilleren de Taliban ongehinderd. Het grootste deel van de bevolking vindt die Taliban alleszins minder erg dan de arrogante corrupte bestuurders van de regering.

Die Taliban en hun bondgenoten, waaronder de ultrafundamentalistische Hezb-i-islami van Hekmatyar, zijn bovendien sinds een jaar veel sterker ingeplant buiten hun traditionele bolwerken in het zuiden en oosten. Dat hebben de Duitse troepen ervaren in de streek van Kunduz

waar ze officieel kwamen om scholen voor meisjes en dergelijke te helpen bouwen, maar waar ze met een dodelijke raid op een mensenmenigte voor de Duitse bevolking duidelijk hebben gemaakt dat ze daar deelnemen aan een vuile oorlog.

Oude wijn

Het militaire luik van de "nieuwe strategie" is oude wijn in niet eens nieuwe zakken. Meer soldaten en tegelijk "afghaniseren", dit is een remake van de oorlog in Vietnam. In ijtempo zou een Afghaans leger van 140.000 manschappen moeten gevormd worden. Alleen vrezende geldschietters van deze optie dat veel van die manschappen onbetrouwbaar zijn, al was het maar omdat ze hun wapens aan de vijand zouden verkopen. De motivatie van die manschappen is erg laag, ze worden niet graag door een groot deel van de bevolking bekeken als huurlingen van de bezetter.

Oude wijn is ook het programma om Talibanstrijders te overhalen om de wapens neer te leggen in ruil voor geld waarmee ze een nieuw leven kunnen beginnen. Dat programma bestaat in feite al lang, maar tot nog toe zijn er slechts 170 op ingegaan. In Kaboel vrezende ze trouwens dat veel Afghanen zich als Taliban zullen voordoen gewoon om geld te krijgen. Op die manier kan men nog aan een behoorlijk cijfer "overlopers" geraken...

"Gematigden"

Dat alles moet sommige leidende Taliban ertoe brengen een dialoog aan te gaan. Een dialoog waarover? Officieel wil men hen ervan overtuigen dat ze zich toch maar beter inschakelen in de Afghaanse democratie. Over Afghaanse democratie spreken na de klucht van de presidentsverkiezingen lijkt niet erg overtuigend – al zijn die Taliban hoe dan ook al geen

grote voorvechters van democratische beginselen. Enfin, wat men bedoelt is dat ze een grote plaats kunnen krijgen in het bewind in Kaboel, een deel van de macht. Daarover zouden volgens sommige lekken (maar hoever zijn dat geen manipulaties) gesprekken worden gevoerd via of in Saudi-Arabië, zoals bekend ook al een grote democratie.

Het probleem is dat geen enkele Taliban daar oren naar heeft. Voor allemaal is een allereerste voorwaarde om van een dialoog te kunnen spreken, dat alle buitenlandse troepen het land verlaten. Het regime Karzai stelt zonder die troepen echter niets voor, de Taliban vragen in feite niets minder dan de overgave van het bewind.

Men wil nu spreken met alle Taliban-leiders die geen te nauwe banden hebben met Al Qaida. Dan moeten de Verenigde Naties hun lijst van medeplichtigen van het terrorisme wel herzien, maar dat moet kunnen. Is men vergeten dat de Taliban-leiders na de aanslagen van 11 september 2001 zelf voorstelden om te onderhandelen en om hun banden met Al Qaida te bekijken in het licht van aan gebrachte bewijzen over de schuld aan de aanslagen. Toen werd elk voorstel van de Taliban tot gesprek hooghartig afgewezen. Een gemiste kans?

A little help

Obama rekent op "a little bit of help from his friends" in Europa, Canada, Australië.. maar die vrienden zijn bitter weinig enthousiast. In Duitsland heeft de raid van Kunduz een schok veroorzaakt, de protestantse en katholieke kerk zijn in het geweer tegen de Duitse deelname aan de oorlog, de regering wil liefst die deelname afbouwen. De Amerikaanse druk is groot, maar zelfs de Franse president Sarkozy wimpelt Obama's verzoeken af. In Ned-

erland leidt de deelname tot een politieke crisis, Canada bouwt zijn sterkte af en Australië volgt.

Hoe uit deze impasse te geraken? Misschien met een beetje hulp van de Pakistaanse legerleiding. Opperbevelhebber generaal Ashfaq Parvez Kayani legde begin februari, na zijn bezoek aan het NAVO-overleg, een merkwaardige openbare verklaring af. Het Pakistaanse leger voert operaties uit in Zuid-Waziristan tegen de Taliban die in Afghanistan opereren en sindsdien is het aantal acties van Taliban vanuit dat gebied afgenomen, zei hij. Waarmee hij onderstreepte hoe efficiënt het Pakistaanse leger wel kan zijn. Hij nam een loopje met de feiten, want in Zuid-Waziristan opereren Pakistaanse Taliban die in Pakistan zelf vooral actief zijn. In Noord-Waziristan zitten overwegend Taliban actief in Afghanistan en daar heeft het Pakistaanse leger geen problemen mee. Dat kan later, zei Kayani.

Maar de kern van zijn betoog ging over de wezenlijke belangen van Pakistan. "Wij willen in Afghanistan strategische diepte voor Pakistan", zei de generaal. In Afghanistan moet een bewind komen dat op goede voet staat met Pakistan – en niet met India. Pakistan wil volop helpen bij de uitbouw van het Afghaanse leger (zoals het eerder deed met de uitbouw van de Taliban). Iedereen kan maar beter rekening houden met de sleutelpositie van Pakistan in de regio, aldus Kayani.

Chantage

Duidelijker kan niet. Obama kan op het Pakistaanse leger rekenen maar alleen als er in Afghanistan gegarandeerd een bevriend bewind komt. Als Washington niet bereid is die prijs te betalen, kan Pakistan beter de Afghaanse Taliban te vriend houden, want daar heeft alvast de Pakistaanse militaire geheime dienst ISI zeer nauwe banden mee. Met andere woorden: het kan de Pakistaanse legerleiding niet veel schelen wie in Afghanistan de lakens uitdeelt, als ze daar maar goed staan met Pakistan. En niet met India.

Op de achtergrond spelen belangrijke etnische relaties mee. De overgrote meerderheid van de Taliban zijn Pathanen, net zoals de bevolking in de Pakistaanse grensgebieden. Voor veel Pathanen is de

grens middenin Pathanistan een koloniale erfenis. Pakistan speelt daar op in maar is anderzijds wel beducht voor een Pathaans nationalisme waarbij een deel van Pakistan zich zou losmaken van het land. Maar als Pakistan in Kaboel een bevriend regime wil, moet het de Pathaanse factor uitspelen, want de andere etnische groepen – Tadzjiken, Hazara's, Oezbeken en andere, zijn daar absoluut niet mee gediend. Het is iets waar India op inspeelt, tot grote ongerustheid van Pakistan.

Hopeloos?

Wat heeft het gros van de Afghaanse bevolking daar allemaal van te verwachten? Ook in de zogenaamde "nieuwe strategie" is dat volkomen marginaal. Het discours over mensenrechten, waaronder vrouwenrechten, klinkt steeds stiller. Het regime van Karzai voelt daar uit zichzelf al weinig voor en met het oog op een opening naar de Taliban wordt het onhoorbaar.

En de Belgische troepen daarin? In de Belgische politiek staan politici die daarover een debat aangaan, zoals Dirk Van der Maelen (sp.a), jammer genoeg erg eenzaam.

ministers van Buitenlandse Zaken en vooral van Defensie telt het alleen Washington ter wille te zijn. ■

Nochtans is het meer dan dringend de vraag op te werpen wat die troepen daar doen en of het niet raadzamer is ze dringend terug te roepen. Maar met de huidige

↑ No Nato - Stop the war coalition protest at the NATO counter-summit 4 april 2009, Strasbourg

Jemen: van "Arabia felix" naar "infelix"

♦ door Paul Vanden Bavière

Jemen, op de zuidwestelijke hoek van het Arabisch schiereiland kwam nog eens in het nieuws toen bleek dat de Nigeriaan Omar Farah Abdulmutallab, die op kerstdag had geprobeerd een vliegtuig, op weg van Amsterdam naar Detroit, op te blazen, zijn opleiding, instructies en springstof had gekregen in Jemen. Plots werd duidelijk dat Al Qaeda er vaste voet aan de grond heeft gekregen.

De Romeinen noemden Jemen "Arabia felix", het gelukkige Arabië, omdat het land met zijn bergen met neerslag er stukken beter aan toe was dan de woestijn die ze de naam gaven van "Arabia petrea", het stenen Arabië, in wat nu Saoedi-Arabië is. Het

land, met zijn schitterende architectuur, die in de wereld zijn gelijke niet heeft, is echter al lang geen "gelukkig" land meer. Het kampt al jaren met armoede, met de macht van de grotendeels autonome stammen (die daarvan onder meer gebruik maakten om toeristen te gijzelen in conflicten met de centrale regering in Sanaa), met rebellie en secessionisme.

Een groots historisch verleden

Nochtans heeft Jemen een groots historisch verleden. De koningin van Sheba, die volgens het bijbelverhaal koning Salomon ging opzoeken in Jeruzalem, was één van de heersers van het koninkrijk Sheba (950 v. Christus tot 115 na Chr.), dat zijn roem en rijkdom dankte aan de dam van Marib die zorgde voor een bloeiende landbouw. Het einde van Sheba kwam er met het verval en de breuk van de dam. Ook het

koninkrijk Himyar (van 110 tot 525) heeft een grote reputatie. Ruim 100 jaar voor zijn val, bekeerde de koning zich tot het jodendom en was het een eeuw lang een joodse staat ⁽¹⁾.

Eerder hadden de Jemenieten zich in de 7de eeuw tot de islam bekeerd. Met die merkwaardigheid dat de meerderheid zeidieten waren, een gematigde tak van het sjiisme. De rest van de bevolking waren soennieten die de shafistische rechtsschool volgen. Traditioneel, tot in 1962, waren de imams in Jemen zeidieten.

In 1517 veroverden de Ottomanen, die toen zowat de hele Arabische wereld in hun bezit hadden, Jemen, maar ze werden in 1636 verdreven onder impuls van de Qasimitische imams, die een belangrijke rol speelden tot in de 19de eeuw. De Qasimi-heersers kenden hoogten en dieptepunten. Zoals voorgaande dynastieën hadden zij te kampen met tribalisme en lokaal particularisme.

Maar niettemin voelden de Jemenieten zich als een apart volk, dat niet noodzakelijk in één staat moest thuis horen.

In de 19de eeuw brak de "moderne" tijd aan toen de Ottomanen terugkeerden en in 1872 Sanaa veroverden. De Britten bezetten in 1839 de havenstad Aden. Turken en Britten zijn de grondleggers van de tweedeling van het land in Noord- en Zuid-Jemen, een opdeling die tot 1990 bleef bestaan. In het noorden wist imam Yahya (1869-1948) gebruik te maken van de nederlaag van het Ottomaanse rijk in de eerste wereldoorlog (1914-1918) om de heerser van het noorden te worden. Zijn bewind, en dat van zijn zoon Ahmad, kan moeilijk anders dan obscurantistisch worden genoemd. In de Arabische wereld werd verteld dat Allah, na duizenden jaren, de Arabische landen ging bekijken en hun realisaties bewonderde. Maar Jemen herkende hij onmiddellijk omdat het gebleven was zoals hij het geschapen had.

Democratische Volksrepubliek

Maar ook Jemen ontsnapte niet aan het Arabische nationalisme. In het zuiden werd er door marxistische guerrillero's oorlog gevoerd tegen de Britten, die het land in 1967 verlieten. Waarop prompt de Democratische Volksrepubliek Yemen werd opgericht. In het noorden overleed imam Ahmad in 1962. Militairen maakten daarvan gebruik om de monarchie omver te werpen. Er volgde een burgeroorlog, waarbij Egypte van president Nasser de republikeinen steunde met wapens en troepen en Saoedi-Arabië de royalisten. Verwacht werd dat de republiek snel zou verdwijnen met de Egyptische nederlaag in de zesdaagse oorlog van 1967, die het vertrek van de Egyptische troepen meebracht. Sanaa werd maandenlang belegerd door de royalisten, maar in 1968 gaven zij het op. Noord-Jemen bleef een republiek, de Arabische Republiek Jemen. Toen al was duidelijk dat Noord-Jemen geen gewone staat was met netjes afgebakende kampen. In beide kampen waren zeidieten en soennieten te vinden en al dan niet tijdelijke bondgenoten uit de diverse stammen.

Een beslissende wending kwam er in 1978 toen de militair Ali Abdullah Saleh president was – wat hij nog steeds is. Zelf van zeidistische origine bevorderde hij de toenadering met de soennieten, zodanig dat op veel plaatsen het onderscheid verder ging vervagen. Saleh was wel president, maar over grote delen van het land, vooral in de bergen in het noorden, was

zijn gezag eerder theoretisch. Overal ook waren wapens aanwezig. En daar werd duchtig gebruik van gemaakt. Een paar voorgangers van Saleh, evenals imam Yahya in 1948, werden vermoord. En elders in het land was geweld schering en inslag.

Saleh boekte wel een prestigieus succes toen Noord en Zuid in 1990 tot één staat samensmolten. Maar dat succes duurde niet zolang, het veel minder bevolkte zuiden en zijn politieke leiders werden geminoriseerd en geleidelijk weggewerkt. De ontevredenheid van de meer progressieve en minder godsdienstige zuiderlingen, die ook meer sociale voorzieningen en subsidies voor voeding e.d. gewoon waren, groeide zodanig dat ze in 1994 een mislukte secessieoorlog voerden. Bij de herovering maakte Saleh ook gebruik van islamistische hulp troepen, die bij de herovering van Aden niet alleen de enige brouwerij op het Arabische schiereiland aan diggelen sloegen, maar ook duchtig plunderden.

Diezelfde islamistische groepen, waarmee Saleh, een bondgenootschap aanging, maakten in het noorden de oppositie het leven uiterst lastig. Onder invloed van het rigoureuze wahhabisme, de Saoedische versie van het soennisme, werden die groepen steeds meer anti-sjiitisch – dus anti-zeidistisch. Ook het enorme partijdigheid en nepotisme van Saleh en de corruptie in het land, zorgden ervoor dat de ontevredenheid groeide.

Oliebronnen drogen op

Ook omdat de vooruitzichten zeer somber zijn. Zowat 70% van de Jemenieten leven onder de armoedegrens; 46% is analfabeet en 40% werkloos. De voornaamste bron van inkomsten van de staat zijn die van de olie-industrie, die pas eind de jaren 1980 op gang kwam. Maar verwacht wordt dat de bronnen al in 2017 zullen opgedroogd zijn.

De zeidieten, ondertussen een minderheid van een derde van de bevolking geworden, voelden zich onheus behandeld door de president. Niet ten onrechte: in hun gebieden werd weinig of geen overheidsgeld gespenseerd. Geen wonder dan ook dat bijna zes jaar geleden, in juni 2004, een zeidistische opstand uitbrak in het noordoosten onder leiding van de gebroeders al-Huthi, vandaar de naam Huthisten voor de opstandelingen. Zes jaar later is de regering er, ondanks de steun van Saoedi-Arabië en van de Amerikanen, nog altijd niet in geslaagd, het verzet te breken.

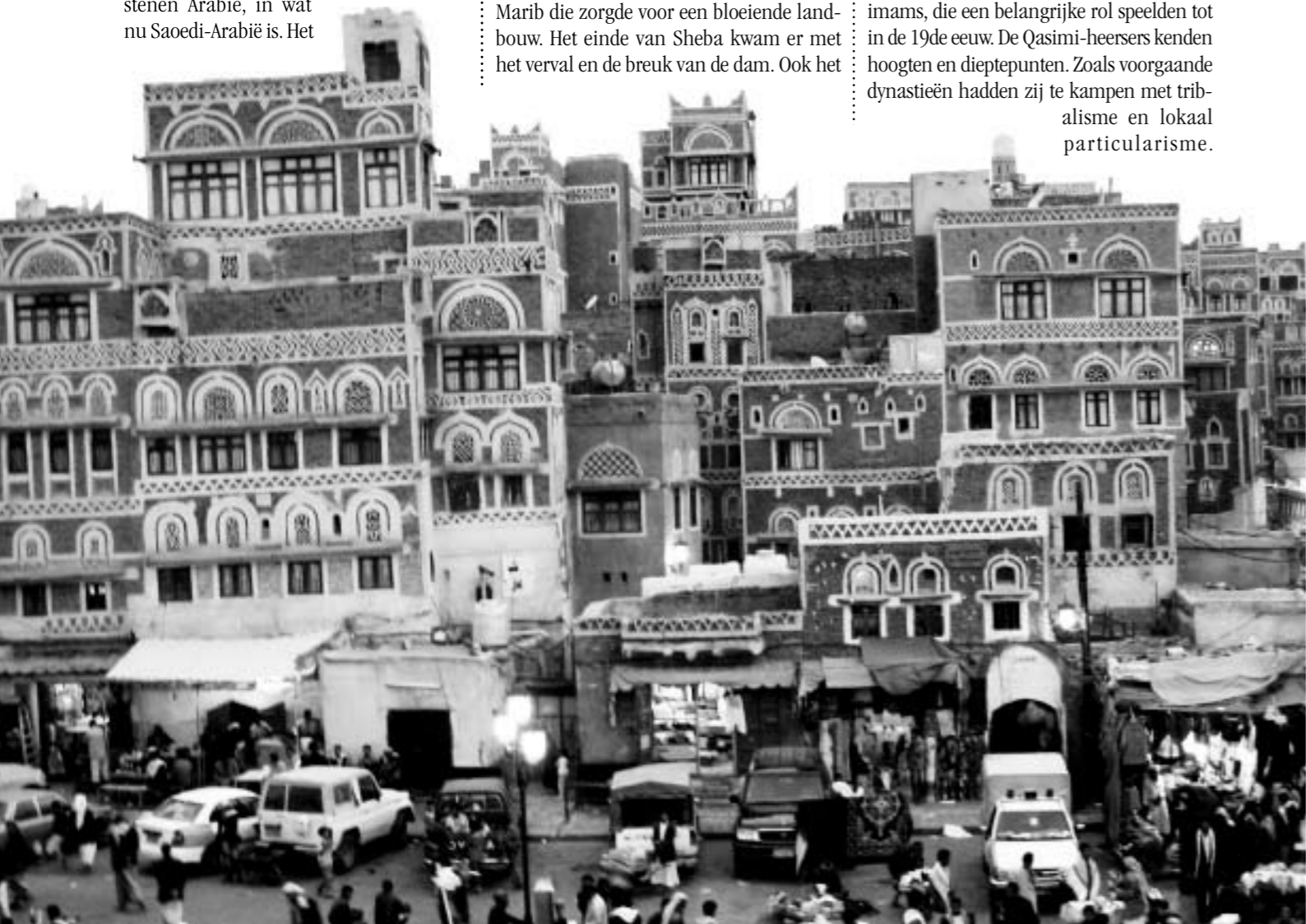
Een tweede kopzorg voor president Saleh is dat ook in het zuiden de ontevredenheid er de voorbije jaren snel is gegroeid. Betogingen worden met geweld gebroken, maar dat sterkt het verzet tegen Saleh alleen maar. Er wordt opnieuw openlijk gesproken over secessie.

Ten derde, heeft de president ook in het noordoosten van het land, buiten de gebieden van de zeidistische opstandelingen, weinig of geen gezag. En daar heeft Al Qaida gebruik van gemaakt om er nieuwe basissen op te richten. Zo is Jemen het schuiloord geworden van "Al Qaeda van het Arabische schiereiland". Een ontwikkeling die het Westen enorme zorgen baart. Zeker nu er duidelijke banden blijken te bestaan tussen de Jemenitische en de Somalische islamisten. Daardoor komt de veiligheid in de Golf van Aden en aan de toegang tot de Rode Zee – nu al bedreigd door de kaping van vrachtschepen en olietankers – nog verder in gevaar. ■

(Uitpers, februari 2010)

(1) Gelijkaardige, via bekering ontstane joodse staten bestonden er ook in Irak en de Kaukasus. In Iraaks Koerdistan was er Adiabene, met als hoofdstad Arbil, de huidige hoofdstad van Koerdistan, gedurende 100 jaar, van 15 na Chr. Tot 116. In de noordelijke Kaukasus was er het Khazar-koninkrijk, toen de gehele bevolking, om niet te moeten kiezen tussen christendom en islam, zich in de 7de collectief bekeerde tot het jodendom. Het bestond tot de 10de eeuw.

< President Saleh, Yemen

www.presidentisaleh.gov.ye/index.php?lng=en

Met Egypte is de Gaza-blokkade compleet

✦ par Ludo De Brabander

Een jaar geleden eindigde de Israëlische operatie 'Gegoten Lood' in een gruwelijk bloedbad. Het regent veroordelingen, ook vanuit Europa, maar in de praktijk is er niemand die Israël echt tot de orde wil of kan roepen.

De blokkade tegen Gaza kwam met de jaarwissel opnieuw in het nieuws nadat bleek dat Egypte in alle stilte begonnen was aan de bouw van een nieuwe muur aan de zuidgrens van Gaza. Het gaat om een stalen constructie van goed 10 kilometer lang die tot 18 meter diep de grond in zou worden geplant. Het nieuws verwekte heel wat beroering, temeer omdat Egypte al maanden moeilijk doet over de doortocht van human-

de Arabische Liga verschillende resoluties heeft gestemd die de Israëlische blokkade tegen Gaza veroordelen.

Nadat het nieuws bekend werd, kwam het in de regio tot verschillende protestacties voor de Egyptische ambassades en geweldadige incidenten aan de grens in Rafah. Er verschenen affiches van Moerbarak met de Israëlische Davidster op het voorhoofd en achter de schermen startte de politieke druk vanuit de Arabische hoofdsteden. De stalen muur, de harde aanpak van humanitaire konvooien en solidariteitsacties met Gaza dreigen nu uit te lopen op een PR-ramp voor het autoritaire regime in Cairo dat sowieso al met de nek wordt aangekeken sinds het dertig jaar geleden de Arabische solidariteit doorbrak door een vredesak-

koord met de 'zionistische vijand' af te sluiten.

Fatwa voor en tegen de Gaza-muur

Egypte lijkt vooralsnog niet onder de indruk. In opeenvolgende verklaringen liet de minister van Buitenlandse Zaken verstaan dat de muur een kwestie is van nationale veiligheid en dat Egypte over het soevereine recht beschikt om zijn territorium te beveiligen. Het regime zette zelfs de hoge clericus van de Al-Azhar Universiteit, de belangrijkste Soennitische leerschool, er toe aan om een Fatwa (religieus advies) uit te spreken ter verdediging van de Egyptische muur, wat prompt tot een tegenreactie leidde van de hoge clericus in Amman die in zijn Fatwa spreekt van een 'misdaad' omdat het de belegering van Gaza alleen maar versterkt.

Egypte kan aan zijn grenzen een Hamas-regime dat verbonden is met de eigen oppositie missen als kiespijn. Het verbod dat uitgevaardigd werd tegen manifestaties van

de Gaza Freedom March of voor de doortocht van Viva Palestina moet in datzelfde kader bekeken worden. Cairo vreest dat elke protestbeweging of sympathiebetuiging voor Gaza kan ontaarden in een grootschalige protestbeweging tegen het regime onder leiding van de Moslimbroeders.

2 miljard dollar voor collaboratie

Maar dat is maar een deel van het verhaal. Israël en de VS oefenen heel wat druk uit op het Egyptische autoritair regime om de 'Hamas-staat' mee te helpen isoleren. Cairo krijgt jaarlijks rond de twee miljard dollar militaire en economische steun van Washington. Dat is een smak geld en broodnodig om een autoritaire regime dat welwillend is voor Israël in het zadel te houden. Het spreekt voor zich dat Washington deze geldstroom als drukmiddel gebruikt. Ook de door Fatah gecontroleerde Palestijnse Autoriteit is er alles aan gelegen om aartsrivaal Hamas van de Gaza-troon te stoten. In het complexe Midden-Oosten worden de dossiers aan elkaar gekoppeld. Egypte is bemiddelaar in verzoeningspogingen tussen Hamas en Fatah en is ook go-between in de kwestie van de gevangenenruil tussen Hamas, dat al meer dan drie jaar de Israëlische militair Gilad Shalit vasthoudt, en de Israëlische regering die duizenden Palestijnse politieke gevangenen achter de tralies heeft. Cairo wil graag die diplomatieke positie behouden om greep te kunnen houden op het hele gebeuren. De Egyptische muur is dus slechts een stukje van een grotere puzzel waarbinnen ook het hernieuwen van het diplomatieke proces tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit in het geding is. De VS, Israël, Egypte, de Palestijnse Autoriteit en ook de Europese Unie, elk hebben ze er op hun manier belang bij dat Hamas van het toneel verdwijnt. Dat de bevolking in Gaza van deze machtspolitiek het slachtoffer is lijkt hen amper te deren. Dat is de politiek zoals ze in het Midden-Oosten wordt gevoerd. Niet het recht, maar macht en belangen beheersen er het politieke bedrijf. Het gevolg: Gaza lijdt, de wereld zwijgt. ■

itaire konvooien die via Rafah de Gaza proberen binnen te geraken. Ook een grote internationale solidariteitsmars, de Gaza Freedom March, kreeg geen toestemming om naar Gaza te trekken wat voor heel wat afkeurende commentaren zorgde in Arabische media. Nu krijgt de Arabische publieke opinie te horen dat Egypte met de technische hulp van de Verenigde Staten het embargo compleet dreigt te maken door de tunnels af te sluiten met een stalen barrière. Dat terwijl

Kracht en vermogen van het communisme

✦ door Daniel Bensaïd

Is er betuiging aan onze betreunde kamerad Daniel Bensaïd die begin 2010 overleed, publiceren we hier, in verkorte vorm, een van zijn laatste beschouwingen over de actualiteit en de betekenis van het woord "communisme".

1. De woorden van de emancipatiestrijd zijn niet ongedeed uit de roerige twintigste eeuw gekomen. Je zou van ze kunnen zeggen dat ze er, zoals de dieren uit de fabel, niet allemaal aan gestorven zijn, maar dat ze er wel allemaal sterk onder geleden hebben. Socialisme, revolutie en zelfs anarchie hebben het er niet beter afgebracht dan communisme. Maar van alle woorden die in het verleden de dragers waren van grote progressieve beloften en dromen, heeft het woord communisme het sterkst te lijden gehad; het werd namelijk ingepalmd door de bureaucratische raison d'Etat en onderworpen aan een totalitaire onderneming. Toch moeten we ons de vraag stellen of enkele ervan niet

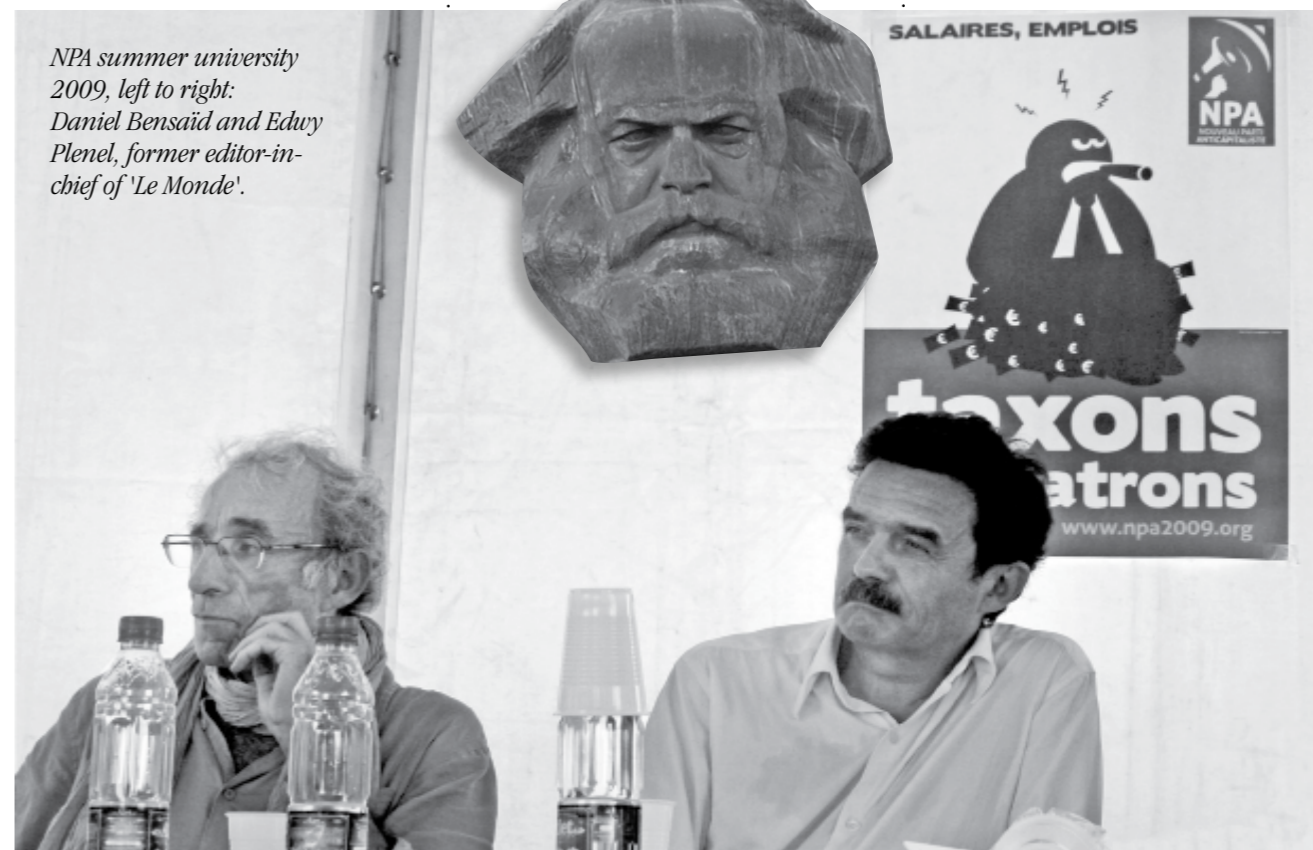
de moeite lonen om ze weer recht te zetten en ze opnieuw in beweging te brengen.

2. Maar hiervoor moeten we nadenken over wat er met het communisme in de 20e eeuw is gebeurd. Het woord en de zaak kunnen niet uit hun tijdperk worden gelicht, losgemaakt van de geschiedenis waaraan ze onderworpen waren. Het feit dat de term communisme gebruikt wordt om de autoritaire neoliberale staat China aan te duiden zal bij de meeste mensen zwaarder blijven doorwegen dan een opnieuw tot leven gebrachte kwetsbare theoretische en experimentele heropleving van een communistische hypothese, en dit voor lange tijd. Het woord verliest aan politieke duidelijkheid naarmate het een bredere ethische en filosofische invulling krijgt. Cruciaal hierbij is de vraag of het bureaucratisch despotisme in de Sovjet-Unie de legitieme voortzetting was van de Oktoberrevolutie, dan wel het resultaat van een bureaucratische contrarevolutie, gekenmerkt door processen, zuiverin-

gen, massale deportaties maar ook door diepe veranderingen in de maatschappij en in het staatsapparaat in de dertiger jaren.

3. Een nieuw lexicon wordt niet per decreet afgekondigd. Een woordenschat krijgt vorm over een lange tijd, doorheen gebruik en toetsing. Geeft men toe aan het gelijkstellen van communisme en totalitaire stalinistische dictatuur, dan zwicht men voor de tijdelijke overwinnaars, dan verwacht men revolutie met contrarevolutie en sluit men de mogelijkheid uit van een andere, en de enige hoopvolle, historische uitweg. Men zou een onherstelbare onrechtvaardigheid begaan ten overstaan van hen die het gevecht verloren, van al die al dan niet anonieme mensen, die hartstochtelijk overtuigd waren van de communistische idee en die haar tot leven brachten tegen alle karikaturen en vervalsingen in. Schaamte over hen die ophielden communisten te zijn toen ze er mee ophielden stalinisten te zijn, en die slechts communisten waren zolang ze stalinisten waren!

NPA summer university 2009, left to right: Daniel Bensaïd and Edwy Plenel, former editor-in-chief of 'Le Monde'.

<http://justicentric.posterous.com>

Photothèque Rouge + www.panoramio.com/photo/6385893

4. Men kan het “andere”, het noodzakelijke en mogelijke alternatief voor het afzichtelijke kapitalisme, verschillende namen geven. Het woord communisme geeft het best de historische betekenis en de explosieve programmatische lading van dit alternatief aan. Het brengt duidelijk het gemeenschappelijke van de verdeling en van de gelijkheid tot uiting, de collectivisering van de machtsuitoefening, de solidariteit tegenover de egoïstische berekeningen en de veralgemeende concurrentie, de verdediging van de gemeenschappelijk eigendom van de natuurlijke en culturele rijkdommen van de mensheid, de uitbreiding van het domein van de kostenloze diensten en goederen tegen de veralgemeende roofzucht en de privatisering van de wereld in.

5. Het is ook de term voor een andere maatstaf van maatschappelijke rijkdom, tegengesteld aan de waardewet en de marktcriteria. Communisme is de naam van een andere opvatting van de rijkdom, van een ecologische ontwikkeling die kwalitatief verschilt van de kwantitatieve wedloop naar meer groei. De logica van de kapitaalsaccumulatie vereist niet alleen productie voor de winst in plaats van voor de sociale behoeften, zij staat ook voor “productie van nieuwe consumptie”, voor een constante uitbreiding van de consumptiesfeer “door het scheppen van nieuwe behoeften en door het creëren van nieuwe gebruikswaarden”: “vandaar de uitbuiting van de ganse natuur” en “de uitbuiting van de aarde op alle mogelijke manieren”. Deze vernietigende logica van het kapitaal vormt de basis van een radicaal ecocommunisme.

6. Het communisme, aldus het Communistisch Manifest, stelt in de eerste plaats de kwestie van de eigendom: “De communisten kunnen hun theorie samenvatten in die ene formule : afschaffing van het privé-eigendom” van de productiemiddelen en van de ruilmiddelen, wat niet mag worden verward met het individuele bezit van gebruikswaarden. “ In alle bewegingen brengen zij, wat ook het niveau van de bereikte ontwikkeling is, het eigendomsvraagstuk als hoofdvraagstuk van de beweging op de voorgrond.” Zeven van de tien punten aan het einde van het eerste hoofdstuk gaan inderdaad over vormen van eigendom. Het doel van deze maatregelen is het instellen van de politieke democratie over de economie, het primaat van het gemeenschappelijk bezit over de

egoïstische belangen, van de publieke over de privé-ruimte. Het gaat er niet om alle vormen van bezit af te schaffen, maar wel “het huidige privé-bezit, de burgerlijke eigendom”, de “wijze van toe-eigening” die stoelt op de uitbuiting.

7. Tussen twee rechtsvormen, die van de eigenaars om beslag te leggen op het gemeenschapsbezit en het bestaansrecht van zij wier bezit hen is ontnomen, “geeft de macht de doorslag”, zo schrijft Marx. Heel de moderne geschiedenis van de klassenstrijd, sinds de Duitse Boerenoorlog, de Engelse en de Franse revoluties, tot en met de sociale revoluties van de 20ste eeuw, is niets anders dan de geschiedenis van dit conflict. Het vindt zijn oplossing in de opkomst van een legaliteit die zich opstelt tegen de legaliteit van de heersende klassen. De Commune van Parijs van 1871 illustreert deze nieuwe legitimiteit met de uiteindelijke vondst van de “vervolmaakte politieke vorm van de bevrijding”, met de “afschaffing” van de staatsmacht, met de verwezenlijking van de sociale republiek. Deze ervaring werkte inspirerend voor alle vormen van zelforganisatie en zelfbeheer aan de basis die te voorschijn kwam in de revolutionaire crisissen zoals arbeidersraden, sovjets, militiecomités, actiegroepen in industriezones, buurtcomités, landbouwcommunes, allemaal vormen van organisatie die voeren naar een afzwakking van de beroepspolitiek, naar een verandering in de maatschappelijke arbeidsdeling, naar het scheppen van de voorwaarden voor het afsterven van de staat en zijn van de samenleving afgezonderd bureaucratisch bestuurslichaam.

8. Onder de heerschappij van het kapitaal heeft elke schijnbare vooruitgang zijn tegengewicht in achteruitgang en vernieling. Het gaat uiteindelijk slechts om “een verandering in de vorm van onderwerping”. Het communisme staat een ander idee en andere criteria voor dan die van het rendement en van de financiële opbrengst. In de eerste plaats eist het een drastische vermindering van de verplichte arbeidstijd en een verandering van het begrip arbeid zelf: zolang de arbeider vervreemd en verminkt wordt in die arbeid is er geen sprake van individuele ontplooiing doorheen ontspanning en “vrije tijd”. Het communistisch perspectief eist ook een grondige verandering in de verhouding tussen man en vrouw : de relatie tussen de genders is de primaire ervaring met het anders zijn en zolang het gaat om relaties van onderdruk-

king , blijft elke persoon die anders is door zijn cultuur, zijn huidskleur of zijn seksuele oriëntatie, het slachtoffer van discriminatie en overheersing.

9. Het Manifest vat het communisme als “een associatie waarin de vrije ontwikkeling van elkeen de voorwaarde is voor de vrije ontwikkeling van allen”. Het komt dus op voor vrije individuele ontplooiing, maar verwerpt het waanbeeld van een aan het reclameconformisme onderworpen individualisme zonder persoonlijkheid, evenals het grove egalitarisme van het kazernesocialisme. De ontwikkeling van de particuliere behoeften en mogelijkheden van elkeen draagt bij tot de universele ontwikkeling van de menselijke soort.

10. Het communisme is noch een zuivere idee, noch een doctrinair maatschappijmodel. Het is niet de naam van een staatsvorm en evenmin die van een nieuwe productiewijze. Het is de naam van een beweging die onophoudelijk de gevestigde orde voorbijstreeft en opheft. In tegenstelling tot het principiële politieke bedrijf, tot de acties zonder vervolg, tot de dagdagelijkse improvisaties, is het communisme de doelstelling die ontstaat uit de beweging, die mogelijk maakt het doel en dat wat ons van het doel afhoudt nader de bepalen. In dit opzicht staat communisme niet voor een wetenschappelijke kennis van het doel en de te volgen weg, maar voor een strategische regelende hypothese. Het is de naam van een onverzettelijke droom van een andere wereld, een wereld van rechtvaardigheid, gelijkheid en solidariteit; een permanente beweging die in het tijdperk van het kapitalisme de bestaande orde omver wil werpen; de hypothese die deze beweging oriënteert naar richt op een radicale verandering van de eigendoms- en machtsverhoudingen, zonder zich te schikken naar de lijn van het “minste kwaad” die de kortste weg naar erger is.

11. De gecombineerde sociale, economische, ecologische en morele crisis van een kapitalisme dat zijn eigen grenzen niet meer kan uitbreiden zonder toenemende hubris, groothedswaan en irrationaliteit, bedreigt zowel de soort als de planeet. Zij plaatst opnieuw de “actualiteit van een radicaal communisme” op de dagorde, in navolging van Walter Benjamin tijdens de opkomst van de barbarij aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog. ■

Vertaling: Marijke Colle

NSV, weg ermee

door Filip De Bodt

Sinds kort is het NSV (Nationalistische Studentenvereniging) opnieuw erkend in het Politiek en Filosofisch Konvent van de Universiteit van Gent. Met acht stemmen tegen zeven werden ze door de andere studentenverenigingen aanvaard als lid. Dat betekent: subsidies én gratis gebruik van de universitaire gebouwen. Traditionele studentenorganisaties vanuit liberale hoek zorgden voor een nipte meerderheid van één stem.

In 1982 werd het NSV uit datzelfde PFK gewipt na “the Battle of the Bottles”. Ondergetekende was toen aan een korte universiteitscarrière bezig die in datzelfde jaar zou aflopen naar aanleiding van een paar boude uitspraken aan het adres van een radicaal rechtse economie-prof Van Meerhaeghe. We hadden de man gedurende dat studentenjaar zelfs van het podium gehaald en buiten gezet. Eminente linkse professoren als Mandel, Boehm en Kruithof kwamen in de les zelf zijn wiskundige tabellen betwisten. Zij mochten dat. Ik niet. Diplomatie of tactiek waren nu ook niet de vakken waar ik best in was.

27 jaar later doet het NSV opnieuw zijn intrede. Tijden kunnen veranderen. Tijdens die Battle of the Bottles vlogen de flessen op de Blandijn heen en weer. Verscholen achter archiefkasten probeerden we de

vijand te naderen. Die hadden echter een te goede bondgenoot gevonden in Coca Cola.

Ik verloor er nog een potentieel lief door. Ik ging zodanig op in de mij opgedragen taak, het vierendelen van straatstenen om die te gebruiken als munitie, dat ik 's anderendaags de kranten haalde. Ik dacht dit nog even te betwisten, maar ze had me duidelijk herkend: die lange met een helm op zijn hoofd, die er zo niet direct over kon en er dus eigenlijk bovenop stond. De ultieme forcing, die ik daags na mijn heldendaden had voorzien, ging niet door. Kussen met geweldenaars... dat was er over. Ik gooide mijn bloemen in de vaart en trok naar café de Krawietel. Zo ben ik aan de drank geraakt.

En toch is er niet zoveel veranderd op al die tijd. De liberalen zijn nog even dubieus en 't Zal Wel Gaan stemt sindsdien eens voor en eens tegen. Links houdt tegenacties die vooral gericht zijn op het achterna lopen van de tegenstander. De mate waarin je die achterna loopt of waarin de confrontatie al dan niet fysiek wordt, is dan een discussiethema waarover op centrale en niet-centrale comités ganse bossen opgezet worden. Wie die discussie wint, heeft immers de beste papieren om het strijdtoneel te verlaten als de beste “antifascist”. Een eretitel die je dan alweer kan gebruiken om zielen te winnen voor het clubje waarin je militieert.

Misschien wordt het toch wel tijd om de zaken eens grondig aan te pakken. Ik krijg een hekel aan het feit dat links de tegenstander voortdurend aan zet laat. In plaats van om de haverklap een soort van links carnaval in mekaar te steken tegen de aanwezigheid van uiterst rechts in universitaire gebouwen, neem je die toch beter zelf in? Toegegeven, het NSV kent er wat van: tijdens het laatste debat verzamelden ze Nick Griffin van de British National Party, samen met o.m. vertegenwoordigers van het Oostenrijkse FPÖ. Een bonte verzameling onguur tuig, holocaustontkenkers enz... Ideaal toch om op dezelfde avond zelf een debat te organiseren? Extreem-rechts ontmaskeren blijft toch een opdracht?

Binnenkort is er uitspraak over een beroep tegen de erkenning van het NSV. Dat moeten die toch verliezen? Met één goed argument: het NSV, dat is namelijk geen studentenvereniging! De Raad van Beheer van het NSV bestaat uit vier personen, in 2008 voor vijf jaar verkozen: Edwin Truyens (mede-oprichter van het Vlaams Blok en geboren in 1954), Willem Van Dijck (parlementslid van het Vlaams Belang en geboren in 1969), Kristin Van Eycken (OCMW-raadslid van het Vlaams Belang en geboren in 1982) en Gert Gillis (Account Manager bij Kuwer, geboren in 1982). ■

rood

de wereld begrijpen om de wereld te veranderen

